

svezok 4 (2019)

numer 1

SLOVJANI.info

izdava je Slovanska unija

september 2019

TEMA

JEZYK I KULTURA, MEDŽUSLOVJANSKY JEZYK

Alfons Mucha (1926-1928) Apotheosa iz historije slovjanov

Sadržnje

Medžuslovjansky jezyk jako instrument rovnodrženogo razvitja slovjanskogo světa.....	1
Medžusl. jezyk v žitju češskogo neviděcego studenta, pŭtovatelja i ljubitelja jezykov.....	8
Požičková i zvŭkorědna otěžkě vŭtrě proběgu bŭdovanä mežuslověnskoga jazyka	13
Faktor jezyka u mentaliteta nasěljenja južnoj Ukrajiny	37
Aktualizacija etničnyh religij u slovjanov v XX – XXI stolětjah	44
Slovjanski bogi.....	53
Medžuslovjanske podtexty do filma Kolovana ptica	56
Pěsnja Dušo moja do filma Kolorovana ptica	63
erratum – Moderno glagoljičsko pravopisanje, in Slovjani.info, 2018, 3(2), pages 21-38	65
Okružla kursivna Glagoljica	66

SLOVJANI.info jest profesionalny časopis naměreny do pytanj slovjanskyh narodov v širšem socio-kulturnom kontekstu sejčasnoho vrěmene. Časopis imaje silny proces přegledanja prislanjy člankov od ekspertov iz redakcije i publikuje originalne teksty pisane mežuslovjansky ili vsimi slovjanskymi jezykami, Esperantom, anglijskym, němečskym, hišpanskym, francuzskym, ili italijanskym jezykami, ale vsaky članok trěbuje iměti nazvanje, abstrakt i ključne slova v mežuslovjanskom i anglijskom jezykah. Časopis imaje neodvisny proces přegledanja - double-blind review. Recenzenti sut eksperti iz različnyh nauk, napr. sociologije, archeologije, lingvistiky, kultury, umětnosti, ale takože techničskych i prirodnyh nauk. Vsaky tekst jest přegledany od dvoch neodvisnyh recenzentov, ktorí ne sut iz města raboty avtora ili v sporu s tekstem. Ako mněnja dvoch recenzentov sut različne, potom redakcija pytaje tretjeho recenzenta, aby razrěšil rezultat přegledanja.

Časopis SLOVJANI.info izdavaje **Slovjanska unija** (češsky: Slovanská unie z.s.), <http://slovane.org>. Odtiskuje Tribun EU s.r.o., Cejl 892/32, Brno 602 00, Čehija. Časopis imaje dvě izdanja v godině, i jegovo izdateljstvo jest v Pragě. Distribuciju organizuje Slovjanska unija, EACEA PIC 923 564 549, IČ 481 33 396, DS gkf27k9
© 2019 Slovanská unie z. s. MK ČR E 22525 e-mail: redakcija@slovjani.info

print ISSN 2570-7108

veče informacij
čitajte na stranici časopisa
<http://slovjani.info>

on-line ISSN 2570-7116

Medžuslovjansky jezyk kako instrument rovnodrženogo razvitja slovjanskogo světa

Andrej Lazarev

Fond Khovanskogo

Tekst govori o globalnom i zonalnom učinku kvaliteta komunikačnogo orudja. Častečno, diskutuje se rolja umětnogo medžuslovjanskogo jezuka do tvorjenja slovjanskogo lingvističnogo obraza rovno kako kulturne, historične, filosofične i socijalne pogledy tutogo procesa. Tutoj kvalitet rešaje efektivnost vezov ne toliko medžunarodnyh otnošenj, ale i medžu socijalnymi urovnjami slovjanskogo světa. Specijalno vnimanje jest posvečeno problemu formovanja kreativnoj čređy ovladajučej tutoj instrument komunikacije, ktory jest moguči davati směry razvitja slovjanskogo světa.

ključne slova: medžuslovjansky umětny jezyk; rovnodrženy razvoj; slovjansky svět; jezykova mapa světa; socijolingvistika; elitologija; socijalna stratifikacija; kvalitet interakcij; dom bytja; kreativna elita

Межславянский язык как инструмент устойчивого развития славянского мира

В статье обсуждается вопрос о влиянии качества коммуникационных средств как на глобальное устойчивое развитие, так и на зональное. В частности, рассматривается роль искусственного межславянского языка в деле созидания славянской языковой картины мира, а также культурологические, лингвистические, исторические, философские и социальные аспекты этого процесса. Это качество определяет эффективность взаимодействия не только в межнациональных отношениях, но и между социальными стратами в славянском мире. Отдельное внимание посвящено проблеме формирования креативного класса, владеющего этим коммуникационным средством и способного определять векторы развития славянского мира.

ключевые слова: межславянский искусственный язык, устойчивое развитие, славянский мир, языковая картина мира, дом бытия, социолингвистика, элитология, социальная стратификация, качество взаимодействия, креативная элита.

Концепция устойчивого развития человечества воспринимается на рубеже II и III тыс. как стратегическая задача, стоящая перед мировым сообществом. На этом фоне устойчивое развитие славянского мира (УРСМ) представляется задачей зонального формата. Это главным образом

касается тех этнографических и лингвистических особенностей, которые позволяют идентифицировать славянскую культуру как часть европейской и глобальной.

В последние годы в культурологии прочно установилось понятие *языковая картина мира*, во многом зависящая от языковых особенностей, определяющих менталитет и стили мышления, или, как говорили в XIX веке, *национальный дух*. *Славянский мыслящий дух* выражается в национальных языках, формирующих национальные языковые картины мира и составляющих *общий план*.

В разнообразии языковых картин специалисты особенно выделяют *научную языковую картину мира*, её философскую часть. Современные философы, начиная с М. Хайдеггера, представляют язык *домом бытия*, в котором хозяином является не сам человек, а наоборот, язык есть властитель мира: язык устраивает мир так же, как садовник устраивает сад на пустыре; «язык дает миру возможность быть таким, каким он является в своей истине»; «язык откликается на зов бытия» и служит инструментом для созидания его дома [3]. Так, староцерковнославянская лингвосистема, устроенная в диком цветнике славянских наречий, стала откликом на евангельское Благовестие, так же и меджиславик – это своего рода отзыв на вечные общечеловеческие чаяния справедливости и гармонии – основополагающих добродетелей в европейской цивилизации. В таком контексте искусственный зональный язык, каким является межславянский, представляется не только описательным средством будущего дома бытия славянского мира, но и инструментом его интеллектуального и духовного созидания.

Развивая подобные мысли в направлении сравнительного языкознания, *дом славянского бытия* можно представить помещением многоквартирным, в соответствии с числом славянских наречий, которое со временем изменяется, поскольку одни исчезают, а другие выделяются в самостоятельные языки.¹ В свою очередь, дом славянского бытия, устроенный, образно говоря, из различных национальных апартаментов, – это только один блок в индоевропейском квартале, ведь в языковом и культурном отношении славянский мир – это лишь часть индо-европейского.

Славянская история, соответствующая *научной* картине мире, доступна сугубо историко-археологическому исследованию только с I тыс. новой

¹ Можно даже сказать, дом славянского бытия – это здание многоэтажное, где в роли этажей выступают субъязыки, или языки субстратов, характеризующие культурный уровень тех или иных социальных групп. Но если жаргоны, сленги и арго едва ли дотягивают до статуса самостоятельной лингвосистемы, то, например, сословный церковнославянский язык, с отборной лексикой и специфическим грамматическим устройством, являет собой возвышенный, в философском отношении, языковой уровень, так сказать – лингво-пентхаус.

эры, тогда как лингвистические реконструкции позволяют вполне научным способом проникать в самые отдаленные времена славянского доисторического прошлого. С XIX века особенную роль в славянской самоидентификации стало играть языковедение как основной инструмент познания индоевропейского культурно-исторического наследия. Сравнительно-историческое языкознание, развивавшееся в славянском мире, во многом благодаря российской науке, а также заслугам отдельных ученых славянского мира, заложившим начала зональной школы, позволило идентифицировать славянские языки как отдельную группу индоевропейской семьи.¹ Компаративистика дала возможность славянским учёным увидеть языковую картину мира их дальних родственников и предков. Это в равной степени касается и славянской культурной и научной картин мира.

Компаративистика открыла научному миру своды религиозных текстов, позволяющих идентифицировать и структурировать индоевропейское коллективное бессознательное, частью которого является и славянское. Сравнительная мифология определила структуру архетипов индоевропейского коллективного бессознательного, дала возможность идентифицировать проявления этих архетипов в его славянской части. Сравнительный анализ индийской, иранской, греческой, римской, германской, кельтской, скандинавской и славянской мифологии, а также лингвистические и культурологические исследования первой половины XX столетия сформировали вполне адекватные научные знания о структуре идеологических воззрений общих индоевропейских предков.

Индоевропеистика помогла выявить в общем лингвокультурном наследии сведения о гармоничном взаимодействии основных благородных социальных страт: жрецов-oratores, воинов-bellatores и производителей-laboratores [4; 5].

Исследования показали, что гармоничное взаимодействие между различными социальными стратами, их пропорциональный доступ к использованию общественного достояния принимались у общих индоевропейских предков за идеальные воззрения на общественное устройство.² Впрочем, эти идеалистические представления о социальной

¹ Важнейшую роль в становлении сравнительно-исторического языкознания в славянском мире сыграл журнал А.А. Хованского «Филологические записки» и его специальное приложение «Славянский вестник».

² В России обретение национальной независимости совпало с потерей независимости внутрисоциальной. Разделение общества на два привилегированных класса и угнетенный класс трудящихся не соответствовало идеальным представлениям славянских пращуров о гармоничном социальном устройстве. Это тот самый случай, когда картина мира, описанная в языке литературы, вступила в противоречие с реальной политической картиной.

стратификации можно признать универсальными и характерными практически для всех известных социальных систем и у всех народов.

Эти представления особенно важны для самоидентификации славянского мира, потому что всякая *славянская идея* лишь тогда будет приемлемой для концепции глобального устойчивого развития, когда будет соответствовать идеям социальной справедливости и социальной гармонии. Поэтому славянская идея может иметь ценность только при соответствии всеобщей системе ценностей.¹ Это значит, что *устойчивое развитие славянского мира* в контексте индоевропейского видится в достижении гармонии между социальными стратами, репрезентирующими как семью в целом, так и её славянскую часть. В этом контексте особенное значение приобретает такой междисциплинарный предмет, соединяющий социологию и языкознание, как социолингвистика, благодаря которой можно исследовать не только национальную дифференциацию, но и социальную стратификацию отдельных славянских народов и славянства в целом.

Надо сказать, в последние десятилетия наука о бытии социальных страт значительно скорректировала структуру архаического мировоззрения. Современная элитология описывает социальную структуру несколько в иных терминах, чем *сословия и классы*. Самой простой стратификационной моделью является дихотомическая, разделяющая общества на *массы и элиты*, среди которых определяются властные, состоящие из трех ветвей, а так же деловые, военные, культурные, религиозные, научные, медийные и др. В целом же, современная стратификационная система гораздо сложнее архаической, но всё-таки в этой структуре можно различить исходные прототипы [1; 2]. Условно говоря, к *ораторам* можно отнести нынешние сословия священнослужителей, а также представителей культурного и научного сообщества, к воинам – силовиков и чиновников соответствующих министерств и ведомств, а к *производителям* – рабочих и крестьян, «офисный планктон» и т.п.

Как известно, прерогатива владения языком и словом искони принадлежала сословию ораторов-жрецов. В IX веке у славянских народов на смену языческим жрецам пришли христианские священнослужители. К XIX

¹В этом есть свой парадокс или обратная связь, как в ленте Мёбиуса: выходит, что лучшей национальной чертой является её универсальное приятие, а универсальность является критерием национального достоинства. Этот парадокс касается и национальных черт в рамках славянской ветви, а не только России, где проявляется особенно резко, потому что мир хочет от условной «России», как от Царства пресвитера Иоанна, соответствия прообразу идеального государства: «Россия» должна быть похожа на славянский идеал, никакая другая «Россия» не нужна ни славянам вообще, ни самим русским. То же самое относится и к имиджу геокультурного феномена «славянство» и в глазах европейцев, и индоевропейцев.

веку, вместе с Просвещением, *каста ораторов* расколосась на богословов и атеистов разных сортов – на клерикальную и светскую части.

В своё время староцерковнославянский создавался как литургическая лингвосистема, как профессиональный язык сословия церковно-служителей с целью формирования христианского сознания и построения церковной общины как Тела Христова. Сейчас же межславянский язык – это изобретение представителей светской науки, главная задача которого – совершенствование качества межнациональной коммуникации с целью достижения социальной справедливости и гармонии для устойчивого развития.

Междисциплинарный социолингвистический подход к проблемам межславянской коммуникации выявляет если не сословный, то, в известном смысле, элитарный характер межславянского языка. Исторический опыт наводит на мысли, что междиславик, особенно на первом этапе своего становления, логично представлять как язык для довольно узкой социальной группы. К целевой аудитории этого проекта необходимо в первую очередь отнести те части национальных элит, задача которых состоит в нахождении лучшего средства для оптимизации и совершенствования качества межславянской коммуникации. Прежде всего это касается *креативной элиты*¹, от выбора которой должно зависеть направление векторов развития славянского мира.

К сожалению, до настоящего времени подобные элиты не были сформированы, а это значит, что для прогресса межславянской коммуникации не было достаточных оснований.² Это также значит, что не было и соответствующей школы, которую только придется сформировать.

Вместе с одной из главных стратегических задач по устойчивому развитию современного мира ключевой проблемой можно назвать качество взаимодействия между его субъектами. К сожалению, отсутствие эффективного коммуникационного средства негативно сказалось на качестве межславянской коммуникации. Это проявилось практически во всех сферах. Многочисленные попытки по созданию панславянского языка, так и не получившие статус межгосударственных программ, не увенчались успехом, что косвенно повлияло на развитие межславянских конфликтов, понизило уровень экономического, культурного и научного взаимодействия.

Разумеется, качество коммуникации во многом зависит и будет зависеть от качества средств коммуникации. На устойчивое развитие славянского

¹ Элитология различает в научной элите постэлиту, креативную и эмбриональную элиту.

² Если не брать в расчет коммунистические элиты, просуществовавшие несколько десятилетий.

мира без совершенствования этих средств рассчитывать едва ли возможно. Несомненно, образовательные и просветительские программы, связанные с меджислави́ком, способны совершенствовать средства зональной коммуникации. Собственно говоря, сам проект по развитию межславянского языка и призван оптимизировать межславянскую коммуникацию, повысить её качество.

Преимственность меджислави́ка от старославянского добавляет значимости этому проекту, направленному на изучение, сохранение и развитие общей славянской лингвистической традиции. По существу, изучение каждого национального славянского языка только выиграет от изучения межславянского как производного от старославянского, служащего «постоянным источником» для понимания языка славянских литератур (Д.С. Лихачев). Поскольку старославянский в большей или меньшей мере оказал влияние на все существующие ныне славянские языки, его изучение позволяет увидеть и осмыслить многие явления родных языков. Поэтому обращение через межславянский к старославянскому как к основе каждого современного славянского языка играет важную роль в устойчивом развитии зональных связей. В этом отношении меджислави́к как искусственный преемник старославянского представляет собой потенциальный научный интерес. Владение меджислави́ком сможет стать социальным лифтом, что несомненно добавит ему привлекательности как образовательной услуге.

Навык владения меджислави́ком во многом поможет и в осмыслении индоевропейской природы романских, германских и славянских языков.¹ В связи с этим представляется целесообразным рассматривать межславянский язык как одно из направлений теоретического языкознания, ориентированного не только на развитие естественного интеллекта, но и искусственного.

Итак, совершенство *дома славянского бытия* во многом зависит от совершенства языка коммуникации в славянском мире, и это касается не только международной, но и внутрисоциальной коммуникации. Очевидно, что современные национальные постэлиты не способны контролировать политические векторы, т.е. не способны довести отношения до гармоничных, поэтому главная надежда возлагается на креативную и эмбриональную элиту.² Вероятно, что на прогресс в этом направлении можно

¹ Компаративистика определила общую лексическую часть в индоевропейских языках на уровне 70-80 %. А это значит, что большая часть и славянской лексики является по происхождению индоевропейской, а вот разделение на романо-германскую, балтославянскую, индо-иранскую – явление позднейшее.

² По существу, проект по развитию межславянского языка во многом зависит от решений постэлиты, хотя более направлен на эмбриональную и креативную элиту, т.е. не столько на формальную, сколько на сущностную.

рассчитывать в относительно отдаленном будущем, поскольку в настоящее время в славянской постэлите не видно акторов, способных на такие свершения.

В свете вышесказанного, меджиславик представляется одним из ключевых инструментов устойчивого развития славянского мира, способного позитивно повлиять на весь индоевропейский мир, которому эти идеи близки генетически. В этом, пожалуй, и состоит гуманитарная и геокультурная миссия этого зонального коммуникационного средства.

литература

АРТЮХИН М.И. (2011) *Научная элита: проблема идентификации и типологии*, Социологический альманах. – Минск, № 2. – С. 311-319.

АШИН Г.К. (2003) *Курс истории элитологии*. – М., 302 с.

БИБИХИН В.В. (1983) *Язык и мир / Язык философии* - М., С. 86-93.

ДЮМЕЗИЛЬ Ж. (1986) *Верховные боги индоевропейцев*, Перевод с франц. Т. В. Цивьян. – М., 234 с.

ТРУБЕЦКОЙ Н.С. (1991) *Религии Индии и христианство*, Вестник Московского Университета: Серия 9. Филология, № 2. – С. 23-45 с.

Interslavic language as an instrument of sustainable development of the Slavic world

The article discusses the impact of the quality of communication tools on both global and zonal sustainable development. In particular, the role of the constructed interslavic language in creating the Slavic linguistic picture of the world is examined, as well as the cultural, historical, philosophical and social aspects of this process. This quality determines the effectiveness of interaction not only in interethnic relations, but also between social strata in the Slavic world. Special attention is devoted to the formation of a creative class that owns this communication tool and is able to determine the development vectors of the Slavic world.

key words: *interslavic constructed language; sustainable development; Slavic world; house of being; sociolinguistics; elitology; social stratification; quality of interaction; creative class*

Medžuslovjansky język v žitju češskogo nevi- děcego studenta, puřovatelja i ljubitelja językov

Roberto Lombino

Medžuslovjanska komisija, lombino.roberto@gmail.com

Tekst seę odnosi k kontaktu jegovogo avtora s medžuslovjanskym językom. Avtor v njem opisuje roľu medžuslovjanskogo języka v svojem žitju i podrobno řazkazyvaje o tom, kako jest k medžuslovjanskomu języku prišel, kako jeho vidi, kako sòrřabotaje na jegovom řazvoju i kako jeho koristi v praktikě. Na koncu članka předlagaje několiko svojih myslij na temu podhoda k medžuslovjanskomu języku kako univerzalnogo srědstva komunikacije medžu členami slovjanskyh narodov.

ključne slova: medžuslovjansky język; slovjanske języky; języčna praktika; komu-
nikacija medžu slovjanami; Braille; puřovańje; Slovjanska Unija

vovedenje

S medžuslovjanskym językom jesm v bolšem kontaktu uže vyše neželi 6 lět (od aprila goda 2012). Jest to jedno iz mojih velikyh zainteresovanij i uže mnogokratno jesm jeho mogl takože izkoristiti v praktikě, čo jest mi često pokazalo, že jegova glávna myslj (řazumivost' vsim Slovjanam) řabotaje ili često, ili vseгда. V tutom članku byh zato hotěl něčo napisati o svojih izkušenoš'ah s medžuslovjanskym, o tom, v kakyh situacijah jesm jeho praktično koristil. Věruju, že dlja něktoryh čitateljev to bude inspiracija k řazvivańju znańja medžuslovjanskogo i dokaz, že taky język može byti mnogo koristnym srědstvom komunikacije medžu členami řaznyh slovjanskyh narodov.

o mně

Na počëtòk napišu něčo malo o sobě. Jesm Čeh iz Pragy, čest' rodiny imaju v Italiji. Od dětinstva sųt mę zajmali kromě drugogo ćudže języky, kultury řaznyh narodov, jihna narodna muzika, a iz drugoj strřany jesm vseгда mnogo ljubil slušati stanice radia iz cělogo světa. Uže kako dětę jesm imal někako znańje o slovjanskyh językah: v Čehiji jest mnogo Slovakov, nova slovacska muzika seę često slyši v češskom radiu. Imal jesm prijateljev iz Črnoj Gory, ktorí sųt mi privezli několiko kaset s sřbskoju, črnogorskoju i bosenskoju muzikoju, najčestěje s tzv. turbo folkom, čo jest nova muzika inspirovana narodnym stilom. Jězdili jesmo takože k znajemym na češsko-poljsko pogoričje. Roditelji i drugi srodniki sųt mi nemnogo govorili o ruskom języku, ktorý sųt se v vrěmenu komunizma učili v školě. K tomu vsemu jesm slušal na srědnyh i dølgyh vòlnah hrvatske, poljske, slovacske, ruskke i druge radiostanice i uže tògda jesm viděl velikų blizkost' vsih slovjanskyh językov.

Tu jsem si ješče připomněl moment, kògda jsem první raz uslyšal srbsky jazyk, i to v písni. Slyšal jsem tam mnoho slov i izrazov podobnyh češskym (svoje srce, žena, sa tobom itd.) i k južnoslovjanskym jazykam jsem črěz někako vrěmě imal nemnogo blizše odnošeńje neželi napr. k poljskomu ili ruskomu. Kògda o tom sejščas rászmyšljaju, domněvaju se, že pričinoju jest mogla byti tvrdost' južnyh jazykov, koja jest dosti blizko tvrdosti mojego rodnogo češskogo jazyka na rászliku od vòzhodnyh jazykov i poljskogo, koje sūt měkčejše.

Idući dalje, v vrěmenu osnovnoj školy jsem vse spomneno vyše načel rászvivati blagodarěci internetu. Tam jsem postupno našel mnoge druge radiostanice iz cělogo světa, v tom iz slovjanskyh držav. Naučil jsem se čitati kirilicu. Slušajuci slovačsko radio jsem potom načel govoriti na slovačskom, ktorý jest mnoho blizky češskomu. Pozdněje jest byla podobna situacija s rusinskym i poljskym jazykom. Uže tògda (skažimo v godah 2010-2011) jsem mnoho rászuměl iz vsih slovjanskyh jazykov, no težkost' jest byla kromě drugogo v rászličnyh gramatičnyh formah, koje sūt rászlične glávno v srávneńju južnyh i sěvernyh (zapadnyh + vòztočnyh) jazykov.

moj kontakt s medžuslovjanskym jazykom

Medžuslovjansky jazyk jsem uviděl první raz na jednom lingvističnom foru, kde jest dal Vojtěch Merunka, předsědnik našego objediněńja Slovjanska unija, link na internetove noviny Izviestija, pisane tògda glávno na novoslověnskome jazyku. Moja první mysl jest byla, že jest to něčto medžu češskym, srbskym i ruskym jazykom. Mnoho jest mě to zainteresovalo i načel jsem iskati v internetu. Našel jsem grupy na Facebooku, stránice novoslověnskogo jazyka (jednogo iz projektov, koje sūt dali osnovu dnešnomu medžuslovjanskomu) i nedòlgo potom jest byl v češskom radiu program o novoslověnskome. Po njem jsem se skontaktoval s avtorami novoslověnskogo i načel jsem přegledati gramatiku oboh jazykov, iz kterýh jest vòznikl dnešny medžuslovjansky: novoslověnskogo i slovianskogo.

Kako neviděci od narodžeńja jsem v tom vrěmenu takòže předložil standard alfabeta Brailla dlja medžuslovjanskyh jazykov s jednym glávnyh cěljem: stvoriti brail jako univerzalny alfabet na jednom urávnu s latiniceju i kiriliceju, podobno srbskomu brailu. Sejščas by moje předloženje trěbovalo reviziju i prisposobeńje izměnam, koje sūt v medžuslovjanskome alfabetu prošli, no osnovu imajemo i kògda bude potřeba, možemo ju ulučšiti i vyše rászvinuti.

Blagodarěci vyše spomnenomu jsem se dosti bystro naučil govoriti na oboh medžuslovjanskyh jazykah, uže tògda mnoho blizkyh jedin drugomu. Jihna gramatika jest mi pomogla takòže v rászuměńju gramatiky drugyh slovjanskyh jazykov, iz tekstov písnyh i iz radia jest se mi tuto znańje rászirjalo i viděl jsem, že kògda člověk znaje medžuslovjansky i něčto o drugyh živykh slovjanskyh jazykah, može dobro improvizovati i govoriti napravdu s vsimi Slovjanami, jedino jest trěba malo mysliti o tom, kako slovo jest rászumivo napr. Poljaku, Rusu ili Srbu, najlučše izbirati slova rászumive vsim ili někako opisovati.

Prvo město, kde jsem koristil medžuslovjansky język v praktikě, jest bylo internetovo radio mojih prijateljev iz Poljsky, kde jsem imal od aprila 2014 do septembra 2015 svoj program s narodnoju muzikoju slovjanskyh narodov i to na medžuslovjanskem – govoril jsem męšaninoju novoslověnskogo i slovianskogo, tako, kako jsem ja imal čutje, že to bude najvyšě rozumivo. Byl jest to interaktivny program s želańjami, pozdrāvami i anketoju, ljudi sūt mogli telefonovati i pisati. Bylo jest vidno, že slušatelji najčęstěje rāzumějūt ili bolšest', ili prinajmenje najvažnějšě iz togo, čto jsem tamo govoril. Ljudi sūt mogli pisati na svojih rodnyh językah, ja jsem potom převodil na medžuslovjansky.

Lětom goda 2014 jsem byl takožě na vstrěćenju neviděćih ljudij iz Evropy i něktoryh drugyh dřžav světa. Očevidno byli sūt tamo takožě Poljaki, Slovenci i Hrvati, i s njimi vsimi jsem sě pogovarjal na medžuslovjanskem, jedino jsem prisposabjal svoj język tako, da by byl nemnogo blizši rodnomu języku mojego sōbesědnika. Poljaki sūt byli izključeńje, zatože ja poljsky język znaju, no v několiko momentah jesmo rāzgovarjali napr. v grupě Čeh, Poljak, Slovenec ili Hrvat, tōgda jest byl medžuslovjansky takožě mnogo koristny. Vsegda jest bylo vidno, že oni rāzumějūt, toliko ne znajūt, čto o tom mysliti. Pytal jsem sě jih, kako jim to zvūči, a oni sūt odgovarjali, že jest to někaka čudna forma jihnego języka, možno stary dialekt.

V tom vrěmenu jsem takožě nabral vyšě odvagy i načěl jsem sam pūtovati na rāzlične města v Čehiji i drugyh dřžavah, glāvno do Slovakije i Poljsky, najčęstěje k prijateljam. Kōgda jsem slyšal napr. Poljaka, Rusa ili drugogo Slovjana, ktery jest proboval dogovoriti sě napr. s voditeljem avtobusa, no pojavil jest sě języčny problem, předložil jsem jim svoju pomoć kako medžuslovjansky i vsegda jest to pomoglo. Byl jsem tōgda takožě v Sřbiji u prijatelja, kde jsem praktično vse vrěmę govoril na medžuslovjanskem s južnym akcentom i slovami – jest mi težko skazati, jestli to byl ješče medžuslovjansky ili moj načinajūći sřbsky.

Dalša možnosť korišćenja medžuslovjanskogo jest byla v pisańju mailov do radiostanic iz rāzličnyh dřžav. Kōgda jsem pisal pozdrāv iz Čehije napr. do Hrvatskoj, Sřbije ili Rusije, pisal jsem čęsto na medžuslovjanskem, iznova s malo izměńjenym pravopisom i slovami, da by jim to bylo vyšě rozumivo. Oni sūt odgovarjali na svojem rodnom języku i čęsto sūt mi pisali, že s rāzuměńjem medžuslovjanskogo ne imajūt problem i že jest to zajmliva myslj.

Od goda 2015 jsem člen objedinjeńja Slovjanska unija, ktero medžu drugim propaguje medžuslovjansky język i myslj slovjanskoj kulturnoj sōrāboty. Od goda 2016 jsem takožě student sřednoevropskyh studij s poljskym językom kako specializacijeju na Filozofičnom Fakultetu Karlovogo Univerziteta v Pragě. Tuto vse jest i mně, i cělomu objedinjeńju otvorilo dalše kontakty, ktere nam pomagajūt rāzširjati myslj i znańje o medžuslovjanskem.

medžuslovjanska komisija

V godu 2017 jest se odbyla v Čehiji na Moravě prva medžuslovjanska konferencija CISLa 2017, ktora jest nam dala motivaciju i osnovu k sjedinjenju oboh vyše spomnennyh medžuslovjanskyh jazykov do jednogo. V tečenju nekakych dvoch mješecjev jesmo to uspěli sdělati v skladu 5 osob kako *Komisije Medžuslovjanskogo Jazyka*. Obgovarjali jesmo glávno gramatiku i pravopis, bo slovník jesmo uže tògda imali jedin obci, i rezultatom jest dnešny medžuslovjansky, na ktorom napr. pišu tutoj članok.

zaključenje

Da byh se vrátil k sobě, črěz tuto vrěmę i pozdněje do dneš mi medžuslovjansky jazyk dalje služi, no v praktikě jęgo uže sejčas ne trěbuję tako često. Blagodaręci jegovoj univerzalnosti jesm se malo naučil govoriti na srbskom i hrvatskom, ruskom i drugykh slovjanskyh jazykah dalših od mojego rodnogo češkogo. Nijedin iz tutyh jazykov ne jesm se učil oficialno iz kursov, a jedino slušanjem, čitaňjem i rāzmyšljaňjem. Zato kògda govorjü na ruskom, hrvatskom ili srbskom, vsegda imaju v glávě myslj o univerzalnom podhodu medžuslovjanskogo k obcej slovjanskoj osnově, jest to improvizacija tako kako v medžuslovjanskom, no na vysšem urāvnju, bo uže znaju o vsjakom iz tutyh jazykov dosti mnogo.

Vidite, že medžuslovjansky jazyk može ulegšiti kontakty medžu slovjanskymi narodami, kògda se jęgo člověk nauči i dobro znaje, kako s kym govoriti. V tečenju vrěmena jesm si stvoril v glávě svojuj subjektivnų teoriju, že medžuslovjansky se člověk može naučiti iz dvoch strān:

1. Kako ćudži jazyk, rāvny s drugymi ćudžimi jazykami. Potom može byti težejše dogovoriti se s drugim Slovjansom, zatože ne znajemo vsegda, što bude vyše rāzumivo komu.
2. Kako dopòlnjenje ili osnovu sistema slovjanskyh jazykov. To može byti lučše dlja praktiky, no ne trěbuje to byti ugodno vsjakomu člověku. Jestli se učimo tako, znajemo uže od počętka, že medžuslovjansky nikògda ne može byti rāvny, bo vsjaky govoritelj bude převoditi myslj iz svojego rodnogo jazyka i efekt se bude rāzlikovati v zavisnosti od proizhodženja govoritelja. Jestli hoćemo byti razumivi vsim, budemo pisati ili govoriti inako, neželi s členom drugogo slovjanskogo naroda. Tu jest trěba vsegda mysliti i improvizovati v realnom vrěmenu, što ne trěbuje byti vsegda legko, no jest to najefektivnějši sposob korišćenja medžuslovjanskogo.

Na osnově vsego vyše napisanogo imaju naděju, že *medžuslovjansky jazyk bude dalje služiti vyše ili menje kako univerzalno srědstvo komunikacije medžu Slovjanimi*. Kògda izrāzumějete sistem pravil medžuslovjanskogo, glávno jegovoj gramatiky i nektores slova, može vam to mnogo pomogti v rāzumivosti dlja drugykh

Slovjanov, rázuměňju drugyh slovjanskyh jězykov i kako jesmo govorili uže několikokrátno, ne *býde trěba rázgovarjati na anglijskom ili drugom světovom jězyku s někym, ktorogo rodney jězyk jest nam v principu blizky, ale ne znajemo tòčno, kako měniti svoj rodney jězyk, da byhmo drug druga izrázuměli.*

Interslavic language in the life of a Czech blind student, traveler and lover of languages

The text deals with the contact of its author with the Interslavic language. The author describes the role of Interslavic in his life and describes in detail how he got to Interslavic, how he sees it, how he participates in its development and uses it in practice. At the end of the article, he presents some ideas on Interslavic as a universal communication tool among people of the Slavic nations.

keyword: *Interslavic language; Slavic languages; language practice; communication tool between Slavs; Braille; travelling; Slavic Union*

Požičková i zvukorëdna otëžkë vÛtrë probëgu búdovanä meëuslovënskoga jazyka

George Carpow (Jeëor Andrejevič Karpóv)

ICIS, NRNU MEPhI, Moscow, Russia eakarpov@yandex.ru

Rafail Gasparyan (Rafail Ğasparän)

Modern University for Humanities, Podolsk, Russia – ratibor31@rambler.ru

Ĉlanek-òv ìmá izuĉenije kriterijov oblÛbenosti tvornyh jazykov i otvori nëktory iz nih v rábotji. V ovomu ĉlanku ìmá nëktory dokazy potreëbnosti zniženä liĉby ìnozemnyh slovës vÛtrë probëgu búdovanä meëuslovënskoga jazyka. Tvorca privoëdat alĝoritm dlä ustanovanä zdroja novyh neologizmov zavodimyh v jazyk-òt. Tvorca probat maksimizovati ìndeksy gomonimstva i alofonstva i dostati potreëbnyï i dostatoĉnyï dlä jazyka sbor fonem, sojodnošat alofony i fonemy v rázvojenomu jazyku i sorávnat rázliĉny možnosti sodòržanä jazykóvoji azbuky.

klÛĉovy slovësy: *zvÛĉnistvo, meëuslovënskyï, jazyk, slovëny, novoslovënskyï, požitek, zvukorëd, azbuka*

Uvod

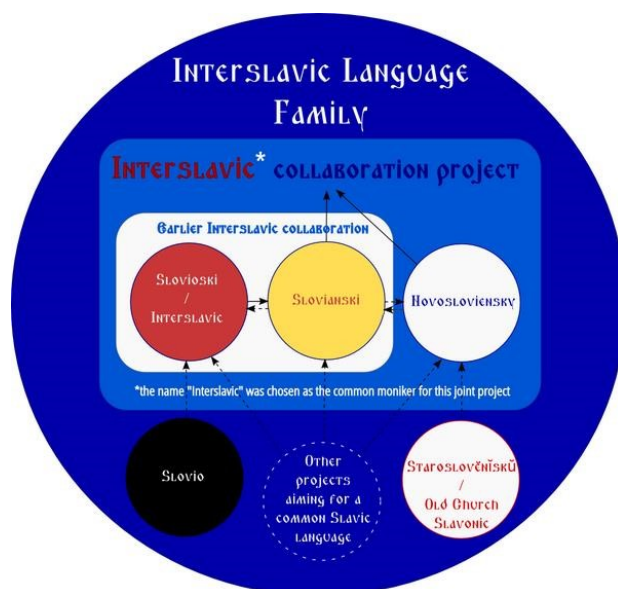
My vsï zname, ĉe videja splätnoga jazyka slovënov jestvuje vo vâzduhu bolëï nëž tysëĉü roĉin. Pòrvyï projekt, uspëšen i jedinstvenen dodnesj, je samo còrkevnoslovënskyï jazyk, vybúdan Kyrilom i Metodijom. Jazyk-òt uĉinno najiše svoju niĉku v religiôznomu korystanÛ i së korysta po siï denj s nëkolikymi zmënamy. Jednako, tyji proby dlä svëtskoga splätnoga jazyka bëhu vâznoveny samo v 17-omu vëku v rábotah [1-2]. Bolëïše, rábotnyï projekt ne byše ni stvoren, ni uveden v spläĉenstvo, dežto podobny projekty v romÛskyh jazykah su zakoreënili i najili pohvalu vÛtrë Ewropeïskoga spläĉenstva (Ésperanto, Interlingwa).

Oživene meëuslovënskoji videjy v našy dni së začëše v 1999 roĉinji, dy Mark Guĉko iz Slovakiy stvoriše jazyk Slovio. Ovyï jazyk ìmá vëlike množstvo nedostatkov i së zova nesposòbnym rázvojarami meëuslovënskoga, ale on vyzvaše pojavu mnogoga ĉitsla novyh meëuslovënskyh jazykóvyh projektov, zacëlenyh na izpòlnene potreëb spläĉenstva v novoĉasnomu splätnomu jazyku, zato videja obvlästnoga tvornoga slovënskoga jazyka byše preroëdena.

Poslë, vyše nëž 20 podobnyh projektov, bolëï-mëněï rázvojeny, së pojavihu vÛtrë děkady. V 2006 roĉinji projekt ‘Slovjanski’ së objaviše, stvoren Ondrejom Reĉnikom i Ğabrielëm Svobodoï. Tyï jazyk së rázvoješe v rovnobëgu s rázliĉnymi stepnämi podrobnosti. On takoëde së širiše Janom van Štenberĝenom i Iĝorom Poläkovym. V 2009 roĉinji projekt ‘Slovioski’ byše rázvojen Stivenom Rašikovskim, Andrejom Moraĉevskim i Mihalom Boroviĉkoï. Tyï projekt byše vydëlen od prednoga projekta, májuĉi videju v zjednanÛ Slovio i Slovjanski. Jednako, v 2010

ročnji vsi tyji projekty se zjednahu v jedinij projekt nazvan Interslavic (dalj - Interslavic-1).

V tyj samyj čas, češskij programar Vojtěh Merunka vydaše svoj projekt pozvan Neoslavonic. Tyj projekt predstavije videju, kako cърkevno-slověnskij jazyk mogal byše byti rázvojen v svobodnomu rázvoju. V 2011 ročnji Neoslavonic i Interslavic-1 objaviha sotrudničestvo v proběgu búdovanä jazyka (glědať: malövek 1). Poslj, projekt-öt dostaše vođóvske město v jazykóvyh zapytah v međuslověnskomu spláčenstvu. Samo v 2012 ročnji novyj projekt pod nazvom Venědčyna (Cevernyj slověnskij jazyk) se pojavije, predstaven Nikolajom Kuznecóvyj, ale koněčno on dojednaše do jazykóvoga projekta Interslavic. V 2014 ročnji projekt Novoslovnica se pojavije, rozvojen Jeđorom Karpóvyj i jegóinoju sotrudnoj družinoj (glávno iz južnyh i iztočnyh slověnskyh narodov). Nyně Novoslovnica se posta jedinstvennym nezavisnym projektom vně jazykóvoga projekta Interslavic, čto umožňuje ěo máti svoje glědišto na jazykóvy věči v međuslověnskomu sotrudničestvu.

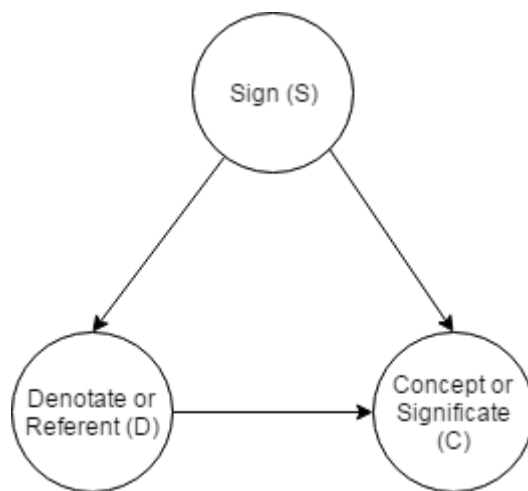
Malövek 1. Međuslověnske jazykóve sěmejstvo

Sám Interslavic donesal videju ‘flavorizacij’, koja se zkončiše v dovolenoi rázlikji dialektov i pravopisov i nedostatku možnosťi kodifikacij. V 2017 ročnji projekta Neoslavonic i Interslavic-1 se zajednaha v novyj splátnyj projekt pod nazvom Interslavic-2, búduči faktično dogovorom među videjami Vojtěha Merunky i Jana van Štenberĝena (nyněšnoga glávny Interslavic-1). Onyšny poglědy byhu onarodovany v članku [3], vydannomu v lipnü 2017.

Jednako, onyšen člank sposobni vėlikomu čitslu problem, sovězanyh s búdučnosťju međuslověnskoga jazykóvoga projekta. V ovomu članku tvorca zvyšat ovy problemy i obgovorjat ih puťi rěšenä.

Teoretická část

Trjúglec Freĝé [8], ktorý može se korystati zajedno s dijadičnou znakovoju modelju Sosüra i trijadičnou znakovoju modelju Pirsä [4-7] dlä opisanä znaka, je vëlimi udobnou modelju (glëdaï: malövek 2).

Malövek 2. Zvyčainý trjúglec Freĝé

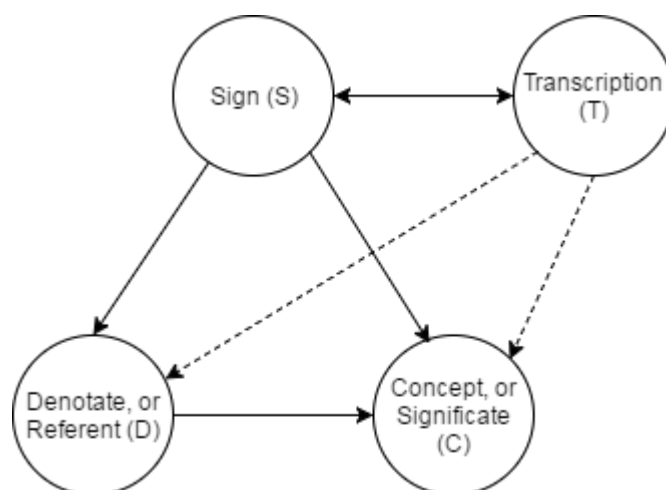
V ovomu modelu [9-10] je možno viditi vëz meü tremä javišťami; znakom, objektívno jestvujemoju čësticoï realnosti, ktoru on projektova, i jegôïnoju predstavoi, dëïstvučü v svëdomosti subjekta znakóvoji dëïnosti.

Ovyï trjúglec simuliruje zrazu niekoľiko probëgov: zjavene, dëjane, premënene znaka v stykóvyh meüdëïstvah i korystane znaka subjekom v rãzličnyh slučajah stykovstva. Možeme poglëdati na [11] kaüdu sôčëïtj modela, rãzloženýh vo vòršinah trjúglecta.

- Znak (S) vyznačaje slovne stykovstvo, slovo.
- Objekt (D - denotat, referent) vyznačaje sôčëïtj predmëtnoi obvlãïti, vykazanu znakom.
- Pojëtije (C - koncept, siĝnifikat, desiĝnat) vyznačaje predstavu subjektom skupnosti denotata znaka.

Freĝé rãzdëli pojëtija smysla znaka i značenä znaka. Smysöl znaka je svëzan s skupnostju koncepta, a značene znaka je svëzано s skupnostju denotata. Skupnostj znaka je svëzана s skupnostju imeni.

Kaüčü strãgo, my myslëme v znaku ne samo slovo, ale fizičnu predstavu objekta. Opytno, my čëïto korystame dva naï-oblëbenykh varijanta: sáme slovo i prepis (fonetičnu predstavu) (glëdaï: malövek 3).

Malövek 3. Rázširen trëjüglec Freĝé

V graničnomu slučaji slovnstvo jazyka sę složi iz oddělnyh sborov takyh četverek, vzajimno ne svęzanyh nikako. Jednako, živy jazycy (dalěi: prirodny) su vdali od ovoga slučaja. My možeme poznačiti něktory pojętiji, opisývajúči rázličny položeniji v mnogoznačnyh vęzah trëjügleca Freĝé.

1. Sinonim

Znak s sę zova sinonimom znaka m , ako $D(s) = D(m)$. To znači, že denotata dvôh znakov sų jednakva.

2. Gomonim

Znak s sę zova gomonimom, ako má dva rázličnyh koncepta n i m , če $S(n) = S(m) = s$. To znači, če znaka sų jednakva dlä dvôh konceptov. Dva ovyh pojętija jednakvo sę poznačat dlä prepisa takode.

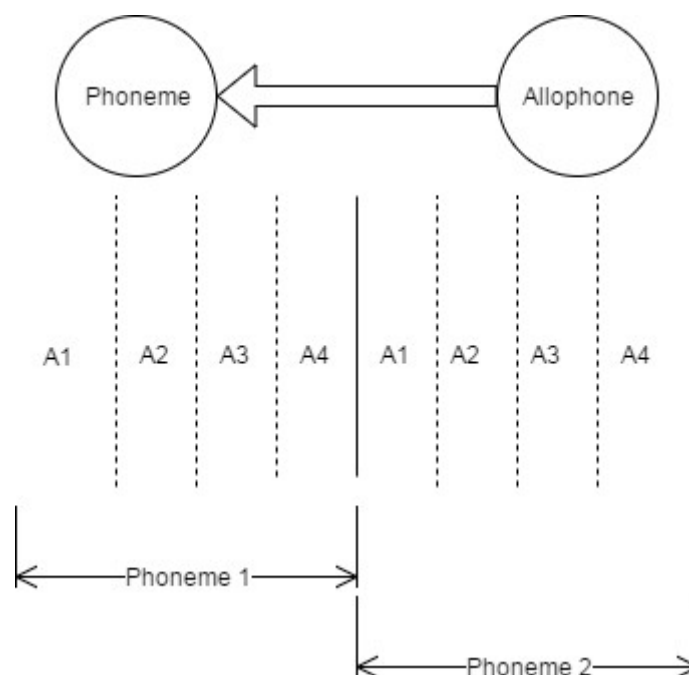
3. Gomofon

Prepis t sę zova gomofonom, ako má dva rázličnyh znaka s i z , če $T(s) = T(z) = t$. Něĝda, ředy znakov řisty v izgovoru sę korystut zaměsto jednoga znaka v ovomu poznačenü.

4. Gomograf

Znak s sę zova gomografom, ako má rázličny prepis t i d , če $S(t) = S(d) = s$. Čęsto, gomograf takode je gomonimom, ale jestvuje několiko slučajov, dy gomograf pokaza samo alofonnu rázličane među prepisami.

Alofon [12] je vykonanijom označenoji fonemy (glědař: malövek 4), sbor blížkyh zvükov, fonetičeski pòrvotno zajimno svęzanyh i ne měnajúčih značenä slova dlä vsękoga koręna ili řišoji morfemy v slovnstvu. Sbor alofonov dlä označenoji fonemy sę zova rázloženěm fonemy. V prirodnyh jazykah vsęka fonema sę rázloži jednym ili mnogymi alofonami. My musime vozjęti do uvagy, če fonema žida novo značene slova, poĝdy alofon ne žida.

Malövek 4. Fonemy i alofony

Nyně my musime poznačiti některy novy pojetijy, udobny dlä govorenä o tvornyh jazykah.

Hař s bude znak. Toğda, ako nastepnyř predikat je praven:

$$(1) \quad \forall s \rightarrow C(s) = m \ \& \ S(m) = s$$

Jazyk-òt se zova bezgomonimnym. To znači, že jazyk vläda dvòstryčnym (bijektivnym) vezom među konceptom i znakom (dlä vsěkoga slova v slovnistvu jazyka).

Veličina $h_o = s/S$ bude se zovati indeksom gomonimijy, de s - čitslo znakov, izpòlnäjučih (1), a S - pòlne čitslo znakov v slovnistvu jazyka.

Nyně hař s bude znak. Toğda, ako nastepnyř predikat je praven:

$$(2) \quad \forall s \rightarrow T(s) = m \ \& \ S(m) = s$$

Jazyk-òt se zova bezalofonnym. To znači, že jazyk vläda dvòstryčnym vezom među znakom i prepisom (imä jedinstvennu prepisnu predstavu).

Veličina $h_a = s/S$ bude se zovati indeksom alofonijy, kde s - čitslo znakov, izpòlnäjučih (2), a S - pòlne čitslo znakov v slovnistvu jazyka.

Koğda my govorime o tvornom jazykě kaktò o vyrobku rãzvoja, on trëba izpòlnati samo jednu cëlj budúči vydannym: oblübenostj i vyznannostj (glëdař: malövek 5). Na zastavě vyrobkov stykovstva s možnymi govornikami 6 kriterijov uspëha postavenoji cëli byhu vybrany:

- Mòlvnična čistostj
- Jazyková prostota
- Slovnična jednoznačnostj
- Jazykové spláčenstvo
- Bogatstvo i možnostj
- Jazyková svèdomostj govornikov jazyka

Dlä káždoga kriterija je možno označiti niekoľiko parametrov uspěha, mogučių maximizovati učinek káždoga kriterija. V ovomu članku dlä káždoga kriterija se uvaži dva nař-važnyh parametra.

Tako, pòrvyř kriteriř imá dva važnyh parametra: maximizacija ĩndeksa alofonijj ($h_a = 1$), vedučiř k bezalofonnomu jazyku, i maximizacija ĩndeksa gomonimijj ($h_o = 1$), vedučiř k bezgomonimnomu jazyku. Jednočasno, jazyk trěba postavati nař-měněř naložen rāzličnymi znakami, čo znači potrěbno je najiti nař-měněř sbor znakov. Kakto vysledek, v tvornomu jazyku dlä vsěkoga slova v slovnistvu možno bŭde kazati:

- Kako ono se izgovori
- Jake koncept ono opisa

Vtoryř kriteriř se opisa nastepnymi nař-važnymi parametrami:

- Nedostatek ili minimizacija izklŭčenijov v jazyku
- Strāgy mòlvničnyh pravidly

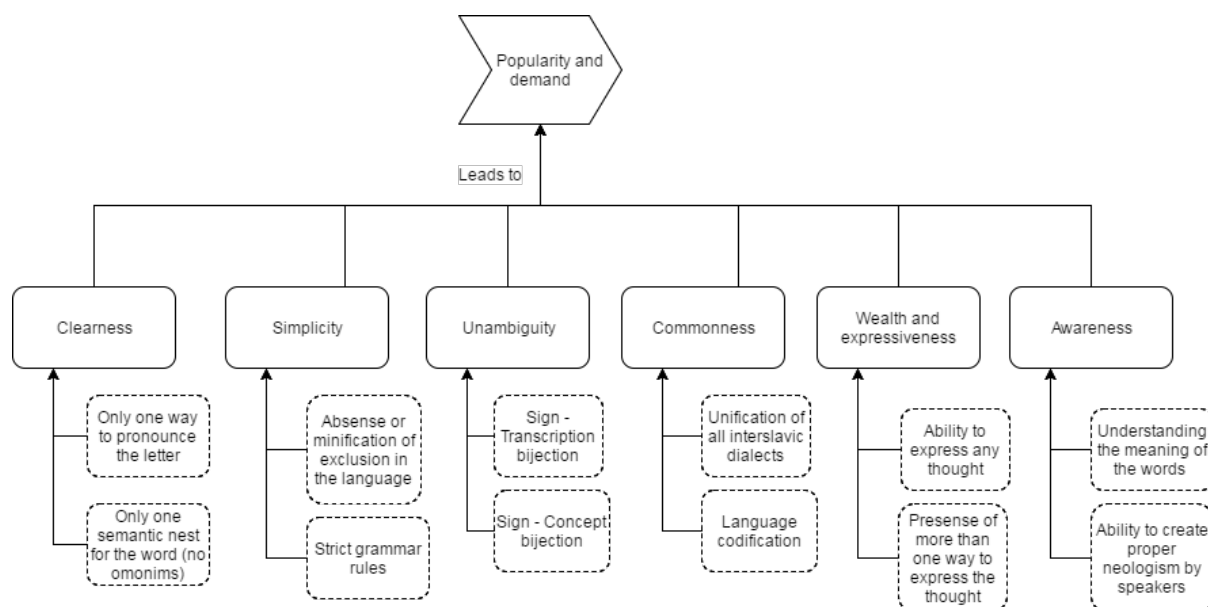
Koĝda sbor parametrov izpòlna kriteriř, se stana možno izučiti prosto mòlvnicu jazyka dlä tvořanā fraz vsějakoga stepnā složnosti.

Tretiř kriteriř je blizkym do pòrvoga i se javi v dvòstryknomu vėzu među Znakom, Prepisom i Konceptom. Tako, vsěkŭyř znak može se odnesiti kò vsěkomu konceptu i kò vsěkomu prepisu.

Četvòrtyř kriteriř je v splátnosti vsiř međuslověnskyř dijalektov i v nastepnoji jazykòvoji kodifikacijj v ISO. Sám članek Merunky i Štenberĝena [3] je vėnovan četvòrtomu kriteriju.

Pętyř kriteriř je iz dvòř parametrov. Pòrvyř je v možnostj izrazy vsějakoju mysli i dostoiřnoga prevoda z vsěkoga jazyka. Govořači po-podrobno, hař s bŭde fraza v jazyku-1, \mathbf{T} - operator prevoda. Toĝda fraza $\mathbf{d} = \mathbf{T}^{-1}(\mathbf{T}(\mathbf{s}))$ trěba byti ĩstoju \mathbf{s} s vŭtrě vyrazah koncepta i blizkoju po stepnŭ vyraznosti. Vtoryř parametry je v možnostj vyraziti ĩstu mysòlj rāzličnymi sposobami. Sě vytěka v potrěbnostj sinonimijj i rovnoběžnyř mòlvničnyř stavněř.

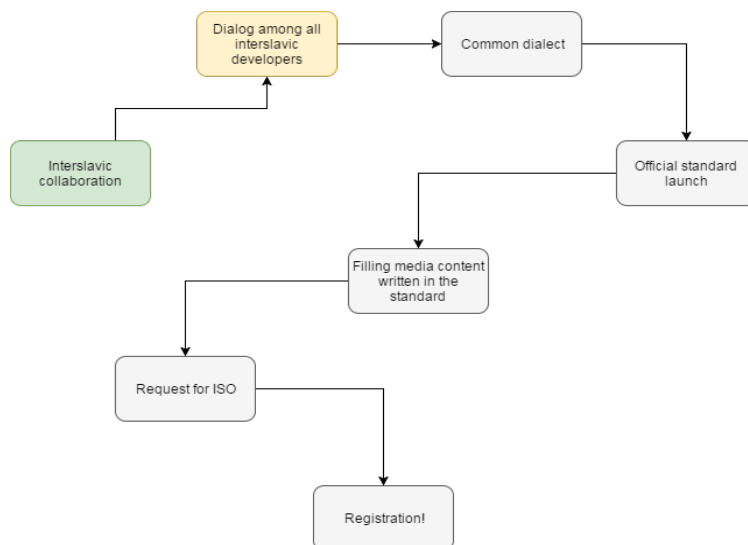
Koněčno, poslednyř kriteriř je z dvòř nař-važnyř parametrov: rāzumene sāmoga smysla slov na semantičnomu stepnŭ i v možnostj zpravnoga tvořanā novyř neologizmov jazykòvymi govornikami.

Malövek 5. Kriterijy dlä oblübenosti tvornoga jazyka

V ovomu članku my budú ogovořati puři izpölnenä pörvoga, tretëga i šestoga kriterijov. Maksimizacija indeksov h_a i h_o s minimizacijoř ličovnyh parametrov jazyka budú ogovorena v praktičnoji čestü članka. Dvöstryčny vlastnosti znaka odnosno prepisa i koncepta i otežky izpölnenä šestoga kriterija budú rãzvojeny v faktičnoji čestü članka.

Rãbota po izpölnenü vtoriga i pëtoga kriterijouř je predstavena v međuslověnskoji mölvnicji (například, v mölvnice Novoslovnice budúči pisajemoju). Izpölnene četvörtoga kriterija zavisi od uspěšnoga sotrudničestva i dvögovora među vsimi rãzvojarami međuslověnskyh projektov, vydanä varijanta splãtnoga jazyka, stvoranä standarta splãtnoga jazyka, napölnene media-zdrojov dokumentami, napisannymi v tomu standartu i pozovane v ISO dlä kodifikacijy (glëdař: malövek 6).

Malövek 6. Algoritm dlä kodifikacijy međuslověnskoga jazyka

Faktična čestj

Dvôstryčna veža Znak-Prepis i Znak-Koncept ležat na zastavě uspěza tvornyh jazykov. Opyt pokaza, če uspěh tvornyh jazykov neprěmo zavisi od ovoga parametra: taky jazycy kakto Ēsperanto, Interlingŭa itd. májut ovu vľástonostj. Gomonimy i gomografy sę pojavut v procesu živanä prirodnyh jazykov i slivanä korenov, pòrvotno byvšyh rãzličnymi (vyslědek rãzličnyh slučajov, npr. ztrata něktoryh bukv v azbucji, ktory predstavali inšy fonemy, ztrata rãzliky među dvômä fonemami i sliv jednoji do drugoji).

Tehnologičnyĭ podhod k ustanově dvôstryčnyh vľástonostěĭ znaka s minimalno dostatočnym sborom fonem i bukv je opisan v praktičnoji čestji. V ovoji čestji my privodime něktory priklady slučajov, ĝda my možeme viditi javišto gomonimijy i gomografijy v međuslověnskomu jazyku pri nedostatočnom sborě bukv i fonem i kako to može byti vyrěšeno s dodaněm dodatočnyh sòčestěĭ. V tablicji 1 je možno viditi priklady slov s predpokladom nedostatka bukv, ke tvořut gomonimiju, vedučü k nejednoznačnomu pročetu značenä slov.

Tablica 1. Slověsy s nedostatkov bukv

Prevod	Pravopis s nedostatkom bukv	Pravopis s dostatkom bukv	Prepis
Face	Lik	Lĭk	[lik]
Count		Lik	[lĭk]
Awakening	Budane	Budane	[budane]
Building		Búdane	[bu:dane]

Takođe, v tablicji 2 je možno viditi priměry slov s predpokladom prebytkä alofonov, ke tvoři alofoniju, vedučü k nejednoznačnomu izgovoru (prepisu) napisan-nyh bukvami slov.

Tablica 2. Slověsy s prebytkom alofonov

Prevod	Izgovor s prebytkom alofonov	Izgovor s dostatkom alofonov	Slovo
Road	[dɾ ʌɣa] [dɾʌɣa]	[dɾʌɣa]	Drãga
Thunder	[hrom] [ɣrom]	[ɣrom]	Grom

Čítajúci článok pánov Merunky i Štenbergena, napisanoga v InterSlavic-2, je možnogo najiti nepritežlivy slučajy pojavy gomonimijy z povodu silno znižšenoji azbuky jazykóvoga projekta odnosno projektoŭ InterSlavic-1 či Neoslavonic. Glědaŭ:

- Bude: "will be" či "is awakening"?
- Dobro: "good" či "well"?

Takođe je možno najiti izbytek alofonov, dy različny alofony jednoga rāzložena morfemy sę opisa različnyimi bukvami. Glědaŭ:

- Ktorymi - "who" (hard R)
- Ktori - "who" (soft R)

Vděka zraty něktoryh bukv, prosty prehody od prirodnyh jazykov k međuslověnskomu byhu zniženy:

- spojene Ā s A
- spojene Ū s U
- spojene Ę s E
- itd.

V istyŭ čas, tvorca nadalāt korystane međuzŭbnoga neslověnskoga zvŭka (th: teatr [theater]) i něktoryh bukv, opisuvajučih zrazu dva zvŭka (x: praxi [work]).

V nastepnoji čestŭ članka bude pokazan puť optimizacijy i ziskanā balansa među sborom bukv i fonem v međuslověnskomu jazyku.

Vtora otežka nepokoji, kako međuslověnske slovnistvo sę odnosi k problemě rāzumenā značenā slov. Slovo može byti iz različnyh morfem, káždaja z ěh imājučā posebnu silu:

- Korę – ustanovi jędro semantiky slova
- Formant (afiks) – adds a semantic shade to the sense of the root
- Pristavka (sufiks) – slěda za korenem
- Predstavka (prefiks) – predstavŭ pred korenem
- Konečnica – mōlvnična sočestj, opisovajučā pridavku objekta či proběga z jazykóvoga glědišta
- Međustavka - dodatková morfema dlā poddōržanā blāgozvŭčnosti slova

Zdě, nyně proběg tvořanā novyh morfem od nolā sę stāra k nolōvym vyslědkam (naŭznanyŭ prikład takoga neologizma - korę 'ĝas'). Povod je v tomu, če glāvne množestvo objektov juž imājut koncepty s formovanymi znakami v jakymsj prirodnomu jazyku, tomu ako dannyŭ jazyk ne má znaka dlā jednoga od objektov, on požíva znak ili morfemu iz neĝa aby ztvoritŭ slovo dlā koncepta, ktoromu objekt sę naleži. Glāvno, zdroŭnyŭ jazyk je blizkym k dannomu po arealu. V istyŭ čas, rāzumene sodōržanā slova može byti ztračeno (koncept slova ne sę prenosŭ v cělōvyŭ jazyk) či preizmislěno na zastavě novoga jazyka.

Ako my znovu se vrátame k InterSlavic-2, my zmožeme najiti veľike čitslo požityh slov v nemu. Spravyi zapyt se javi, da li oni su vsi potrebny v meduslověnskomu jazyku? Množestvo je přemými replikami z Anđliiskoga či Latinskoga (profit, theatr). V ovomu članku my privedame nař-jasny priklady takyh slov. V tablicji 3 je možno najiti priklady požityh slov s analogami v prirodnyh slověnskyh jazykah.

Tablica 3. Požity slověsy s slověnskými analogami.

Slovo	Prevod	Slověnský analog
Profit	Profit	Zisk, dohod, prijim
Theatr	Theater	Divadlo
Interny	Internal	Vřtrešnyř
Externy	External	Vnešnyř, vòšnyř
Aplikovati	Apply	Vykorystati, prilogati
Moderny	Modern	Dnešnyř
Student	Student	Učenik
Resign	Rezignovati	Odstupati, ostavläti
Process	Proces	Proběg
School	Škola	Izučilišto

Kako je možno oznameniti, take veľike čitslo požičkov znečisti meduslověnske slovnstvo, tvořači sinonimy bez tēni semantičnoji rāzliky. Bolēř, taky požičky davut nebezpečnostj zagynanā slověnskyh analogov v jazyku.

Jednako, je možno dati spisek požičkov, ktory su trudny da bi byli odneseny k svojim slověnskym rovnovažnikam. Zdē jestvuje problema tvorenā dostoiņoga slověnskoga neologizma, kriterija i možlivyh přtēř takoga tvořanā. V tablicji 4 su rāzličny požity slověsy i vozmožny neologizmy dlā nih. Tyji požity slověsy, če ne mogut imāti rāzumlivyh slověnskyh neologizmov, su odděleny v spisku.

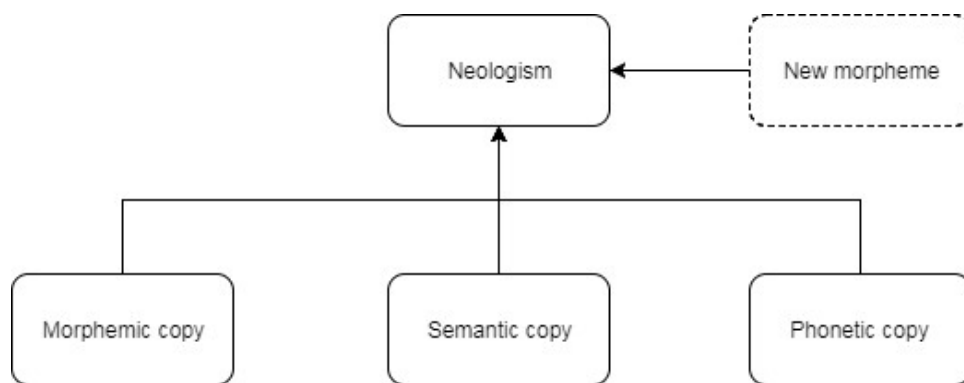
Tablica 4. Možlivy neologizmy dlā požityh varijantov

Přrvozor	Požičkový varijant	Možnyř slověnský neologizom
Inspiration	Inspiracija	Vdyhnovane
Dialog	Dialog	Dvôgovor
Separation	Separacija	Oddělane
Analysis	Analiz	Rozbor
Colleague	Kolegica	Sorābotnica, sotrudnica
Diagram	Diagram	-
Culture	Kultura	-
Forum	Forum	-

Theme	Temata	-
Dissertation	Disertacija	-

Včelo, imá něktory vozmožny puťi tvořanä neoloĝizmov (glědař: malövek 7): Morfemna replika. Zdrořne-to slovo se děli v sbor morfem, kážda od ktoryh se prevodi v jazyk čeli i posle se sbera iz sbora prevedanyh morfem v nove slovo v čelövomu jazyku.

- Semantična replika. Nove-to slovo v čelövomu jazyku se tvori, poglěda-juči na koncept v zdrořnomu jazyku. Ovyř puťj tvořanä pokolenä neo- loĝizmov je nařglubokym i može se korystati dlä zvyšenä čitsla novoji leksiky v čelövomu jazyku. □ Fonetična replika (požiček). Slovo-to izò zdrořnoga jazyka prosto se prenosì v čelövyř jazyk, bolěř-měněř se změňajuči pod neĝo.
- Nova morfema. Ovyř slučař ne buđe se opisa v ovomu članku.

Malövek 7. Puťi tvorenä neoloĝizmov

Vtoryř puťj tvořanä neoloĝizma je nař-dobrym, bo on sohräni smysòl v spläčen- stvu govornikov. Morfemna replika je měněř prijimna, bo ona prenosì loĝiku čuďoga jazyka buďuči nejasnoju govornikam čelövoga jazyka. Jednako, ovyř puťj tvořanä neoloĝizma je dužo čęstym. Poslednyř puťj je nař-prostym i nař-čęstym, on se korysta Merunkoř i Štenberĝenom dlä tvorenä novyh slověs, ne jestvujučih v jazyku, izraz itd. Jednako, da li ovyř puťj je spravedlövym? Koĝla potrebame my korystati fonetičnu repliku, a koĝda ne?

V ovomu slučaju, potencialna čelöva funkcija može byti kriterijom. Ta funkcija trěba byti maximizovana vutře proběgu tvořanä novyh slověs. My pred- logame izbrati nastepnu funkciju kaktò čelövu:

$$(3) \quad y = \sum com(x) * root(x)$$

kde $compr(x)$ - to je funkcia rázumenä značenä slova x govornikom v slovnistvu X , a

$root(x)$ - to je funkcia vagy vòvodimoga slova.

$compr(x) = [0. .1]$ tvori nêktoryï dokladnyï vklad v cëlòvoji funkciju. Je možno korystati diskretnyï či nediskretnyï podhod v opisu ovoji vëlìčiny. V ovomu članku je predloženo ograničiti opis cëlòvoji funkcijy v pojetijah diskretnosti korystanëm lïngüističnyh promënek iz sbora U : 0.2: pòlne nerázumene (Govornik-òt ne može vyděliti značene novoga slova bez vòňsoji pomoči)

- 0.4: čëstične nerázumene (Govornik-òt može vyděliti samo abstraktnyï semantičnyï kontekst slova bez jakysj podrobnostëï. Aby vyděliti vërne značene slova vòňša pomočj je potrebna).
- 0.7: čëstične rázumene (Govornik-òt vydëli jeden ili bolëï značene slova, bũduči ne jednakvymi do značenä predstavimoga novym slovom)
- 1: pòlne rázumene (Govornik-òt vërno vydëli značene novoga slova)

$root(x) = [0. .1]$ - ova funkcia vagy umožnuje ogodnotiti rázličnyh iskatelëï v neologizmy. Ona predstavì spisak ranğov rázličnyh proizhodov slovës, vòvodimyh v međuslovënske slovnistvo:

- 1: Slovënskyï zdroï
- 0.6: Staro-gòrčeskyï zdroï
- 0.5: Latinskyï zdroï
- 0.1: Anğliïskyï ili drugyï romųskyï/ğermanskyï zdroï
- 0.05: Indo-eũropeïskyï zdroï
- 0.01: ne Indo-eũropeïskyï zdroï 0: Zdroï ne je vozmožno označiti

Ne má smysla uvažovati ukupnu vëlìčinu cëlòvoji funkcijy, z povodu jeïnoji monotonnosti od svojyh parametrov. To znači, že vëlìčina funkcijy povyša s povyšänëm svojyh parametrov. Tako, vòvodači novyï neologizòm v jazyk-òt je dostačno ocëniti točnyï vklad x v pòlnu vëlìčinu cëlòvoji funkcijy i maksimizovati káždyï od tyh vkladov.

Dalëï my davame nêktory priklady ocënivanä čëstičnyh vkladov v cëlòvoju funkciju. Priklady su vozjety iz članka Merunky v Interslavic-2. My sojednosime tyji vëlìčiny s vëlìčinami dlä ïnšyh kandidatov v neologizmy na zastavë ovoga poglëda.

1. Profit

Ako my početami lokalnu vëlìčinu cëlòvoji funkcijy vò vòvedenomu Merunkoï slovu 'profit' (anğl: profit), my hte dostame:

$$(4) \quad (x|x = \textit{profit}) = \textit{comp}(x) * \textit{root}(x) = 0.2 * 0.1 = 0.02$$

Je možno takode početatı ovu vëličinu dlä inšyh ziskatelëï iz slovënskyh analogov, ktory jestvujut v prirodnyh jazykah:

$$(5) \quad y(x|x = \textit{zisk}) = \textit{compr}(x) * \textit{root}(x) = 0.8 * 1 = 0.8$$

$$(6) \quad y(x|x = \textit{dohod}) = \textit{compr}(x) * \textit{root}(x) = 0.8 * 1 = 0.8$$

$$(7) \quad y(x|x = \textit{prijim}) = \textit{compr}(x) * \textit{root}(x) = 0.8 * 1 = 0.8$$

Kako my vidime iz prikkladov, slovënsky analogy podpořut cëlövu funkciju posilno, než neslovënskyï, hotj řazumene slovënskyh prikkladov ne je absolutno.

2. Dialog

Podobnyï počet može byti vyroblën dlä nastepnoga prikklada slova. Varijant Merunky je pòlnoju replikoï latinskoga varijanta 'dialogus', tomu lokalna vëličina cëlövoji funkcijı bude take:

$$(8) \quad y(x|x = \textit{dialog}) = \textit{compr}(x) * \textit{root}(x) = 1 * 0.5 = 0.5$$

Jednako, vybúdannyï morfemnoju replikoï slovënskyï varijant 'Dvögovor' imä povëliku lokalnu vëličinu, než 'Dialog':

$$(9) \quad y(x|x = \textit{dvogovor}) = \textit{compr}(x) * \textit{root}(x) = 1 * 1 = 1$$

Nasledno, my musime dati prednostj vtoromu od varijantov.

3. Diagram

My možeme takode dati protiprikklad so slovom 'Diagram'. İste slovoforma se korysta v članku Merunky.

$$(10) \quad (x|x = \textit{diagram}) = \textit{comp}(x) * \textit{root}(x) = 1 * 0.6 = 0.6$$

Jednako, ako my probame vövedati slovënskyï analog zamësto ovoji formy, my hte dostame znížene lokalnoji vëličiny.

črezipis, rozdëlnopis, còrtec, čertec, risec – kážda forma bude máti lokalnu vëličinu, řávnou 0.2

$$(11) \quad (x|x = \textit{črezipis}||\textit{rozdëlnopis}||\textit{còrtec}||\textit{čertec}||\textit{risec}) = \textit{comp}(x) * \textit{root}(x) = 0.2 * 1 = 0.2$$

Tako, forma 'Diagram' trëba byti dodana do međuslovënskoga slovnictva.

Tvorca ne tvòrdat predstavenyì kriteriì kaktò naì-pravyì. Jednako, on je vèlìmi prostym i principalnym dovodom potrebnosti premèny podhoda k tomu, kako sberati leksiku v budúciì splàtnyì meùslovènskyì varijant jazyka.

V zakonèene, ova videja može byti opisana nèktorymi neformalnymi kriterijami, ktory mogut pomožiti s byстрыm prijetijom vyrèšenä.

Ìnozemny slovèsy takòde ĝlobalizmy mogut byti požity v nastepnyh sluèajah:

- *Nauèny pojetijy*
- *Vlàstny imeny*
- *Slovèsy, požity vèèinoì slovènskyh jazykov i sè zasaèeny v nih*

Ìnozemny slovèsy takòde ĝlobalizmy NE mogut byti požity v nastepnyh sluèajah:

- *Ìmá slovèsy s ìstym znaèenèm v prirodnyh jazykah, ràzumlivyh vèèinè slovènov.*
- *Ìmè možnostj stvořanä neoloĝizma s morfemnoju èi semantiènoju repli-koì, ktory budú rozumlivy vèèinè slovènov*

Tvorca sè nadèjat, èe ovy principy budú vozjety do uvagy panama Merunkoì i Štenberĝenom.

Praktièna èestj

Povèstno, jestvujut èetyri prirodnyh tipa pisma dlä slovènov: ĝlaĝolica, bošnäèica, kirìlica, latìnica. Pòrvyì i vtoryì tipa sù svèzana sò Srednovèènostju, tretìi i èetvòrtyì sù svèzana s Srednovèènostju, Novovèènostju i Nynèvèènostju. Kromè, v ràzlièny perijody sè korystèše ĝòrèeskyì tip pisma i arabskyì (arebica): tip arab-skoga pisma, de sámoglàsky byhu oddèl'nymi bukvami, a ne nadznaèkami u soglàšek.

V ovomu èlanku my ogovorime samo kirìlicu i latìnicu, tomu èe dva ostatna tipa pisma mogat byti zvedany s nèktorymi granicami do latìnicy ili kirìlicy.

Pòrvotno, latìnica ne byše prisposobena do slovènskyh jazykov, ale mnogo rano ìmáše izbrati jeden od nastepnyh puèèì prisposobenä:

- Korystane dvòbukev (CZ, NJ)
- Korystane diakritik (Đ, Ý)
- Sjedane vùtrè jednoji azbuky dvòh varijantov

Räzdèl slovènskyh jazykov takòde máše ràzložene, kako ìsty zvücy byhu opisany bukvami. Zdè možno je viditi nèktory priklady:

- [tʃ] ~ [tʃ̣] sè opisaha s Č, CH èi CZ
- [ʃtʃ] ~ [ʃt] sè opisaha s ŠČ, ŠĆ, SZCZ, ŠT, TSHCH
- [ju, ɥ] sè opisaha s s JU, IU, IÓ, U
- [ɟ̣] ~ [ɟ] sè opisaha s GJ, Ğ
- [ʒ] ~ [z] sè opisaha s Ž, Ž, ZH
- [i] ~ [ɪ] sè opisaha s I, Y

- [nʲ] ~ [ɲ] sę opisaha s NJ, Ń, Ň [ǔ] ~ [w] sę opisaha s Ł, Ů, W, U itd.

Z drugoji strány, jednakvy bukvy mogahu sę izgovoriti rǎzličnymi pŭtǎmi v rǎznych jazykah. Ględaĭ na priklady:

- Ć v sŏrbskomu, bošňackomu, horvatskomu, makedonsku, čŏrnogorskomu, polǎckomu jazykah sę izgovori kakto [tʃ], v sorbskyh jazykah - kakto [tɕ]
- DZ v bělorusskomu jazyku sę izgovori kakto afrikata [d̪z], v makedonskomu ovyĭ zvŭk sę opisa kiriličnoju bukvoĭ S. Jednako, v čŏrnogorskoji latĭnicji ova bukva prepĭše zvŭk [z].
- Ó v čęhskomu jazyku sę izgovori kakto dŏlga O, v polǎckomu - kakto U. Itd.

V ovyh prikladah je dostatočno pokazan nedostatek splǎtnoji pismennoji uklady v slovęnskoji latĭnicji - vyslędek videĭ flavorizacijy - hudo posobi dalęčnoĭ rǎbotę nad međuslovęnskym proektom. Bolęĭ, množestvo diakritik (obŏh sǎmoglǎšek i soglǎšek) v slovęnskoji latĭnicji vyzova 'ęfekt vzračnoji vjetnamizacijy' (vjetnamský jazyk vdęka svojomu toničnomu harakteru mǎ naĭ-vęlike množestvo diakritik i bukvennych modifikatorov). S drugoji strány, želǎ ztratiti diakritiku može privediti k nejednoznačnomu pročitǎnŭ (Š može byti opisana dvŏbukvoĭ SH, ale to može byti pročitano kakto [ʃ] i kakto dva zvŭka [s] i [x]) ili k 'ęfektu vzračnoji afrikanizacijy' (afrikansky jazycy su znany svojoĭ vęrsijoĭ latĭnicy, rǎzširenoju dodatkovými bukvami).

Interslavic-1 imǎ silno rozvojenu videju flavorizacijy. Ona sę stǎra sohrǎniti vlǎstnosti rǎzličnych latĭnskyh tipov pisma, znajomy rǎzličnym slovęnskym jazykam aby stvoriti izučene Interslavic-1 po-prostym dlǎ govornika toga jazyka. Jednako, uklada flavorizacijy samo vykaza rǎzlicy među slovęnskymi jazykami, zmusi izučati rǎzličny varijanty zastavnoji azbuky. To ne dava stvoriti jedinyĭ standart međuslovęnskoga jazyka. Odmęna-ta ovoji uklady v Interslavic-2 pokazaše pravdu videĭ Novoslovnicy v potrebnosti jazykŏvoji kodifikacijy. Prebytečna i objimna uklada flavorizacijy staše vęčju iz mĭnulosti. Princip sberanǎ splǎtnyh sočęstęĭ jazykov začęše glǎvnovati, čto može prevedati k sbliženŭ dvŏh projektov međuslovęnskoga splǎčęnstva.

Pri opisu alĝoritma dostanǎ potrebnoga i dostatočnoga sbora bukv i fonem, my bŭdeme korystati zastavny alofony, ktory su fonemami v vęčĭnji indo-ęropeĭskyh jazykah.

Następny zvŭcy su tyji fonemy:

- Sǎmoglǎšky: A [a], O [o], U [u], E [e], I [i]

- Sogľášky: B [b], V [v], G* [g], D [d], S [s], J [j], L [l], M [m], N [n], H [x], P [r]

*- V konečnomu vyvodu sbora bukv bude izpòlnena zmena bukv, opisajuča fonemu [g] s G do Ğ (glědaĭ dalěĭ).

V naslednoji tablicji (tablica 5) my davame priklady něktoryh indo-eũropeĭskyh jazykov aby pokazati, ĉe vsĭ tyji alofony su zastavnymi v ovyh jazykah i mogut sbũdovati bazis dlä rãboty alĝoritma.

Tablica 5. Alofony v bazisu fonem

	Anĝliĭ- skyĭ	Rus- skyĭ	Něm- skyĭ	Frank- skyĭ	Gěľjskyĭ	Hindi*	Farsi*
A	Dance	Сам	Dank	Tarte	Cat	Udhar	Bad
O	Tone	Дом	Sonne	Paul	Loch	Jo	Sobh
U	Good	Кум	Kunst	Court	Muc	Unke	Bed- rood
E	Pet	Век	Kennen	Personne	Te	Ke	Salet
I	Skin	Тип	Sieben	Image	Mil	Pĭna	Naba- shid
B	Bite	Бор	Beruf	Bon	Bás	Baad	Khoob
V	Very	Вор	Warum	Vie	Talamh	Vah	Vagea'a n
Ĝ	Go	Газ	Geben	Guerre	Beag	Upyog	Bozorg
D	Do	Дед	Doch	Dauphin	Fada	Dekhna	Farad
S	Sound	Сад	Mussen	Ours	Bus	Samay	Salam
J	Eye	Йод	Ja	Mille	Déithe	Kiya	Yek
L	Light	Лук	Leicht	Louvre	Saol	Bola	Baleh
M	Mine	Мак	Mutter	Mer	Éadtrom	Maa	Daram
N	Nine	Нос	Nein	Nord	Ann	Namastey	Negaran
H	Hi	Хек	Hund	Harpe	Ach	Hona	Chahar
R	Through	Ром	Rot	Sur	Madra	Rasta	Befar- mai d

*- Anĝliĭske prepisane

Sám alĝoritm je zakladen na bazisě fonem (opisan vysě) i pravidľě vyvoda pod nazvom "modus ponens" [13]. Na kãždomu kroku (i řed v tablicji 5) my rãbotame s ĉasnym sborom fonem, we consider a temporal phoneme set, zdě, na pòrvomu

kroku ový sbor je istým s bazisom. Poslě my probame najiti dva rãzliĝnyh korena (rãzliĝnyh v semantiĝnomu znaĝenũ) v meĝuslověnskemu slovnistvu, ktory se odliĝat na jedinyĩ zvũk (zvũk alofona v ĝasnomu sboru i jeden novyĩ zvũk). Ako predpoklad je vřeren, vtoryĩ zvũk se dodava do ĝasnoga sbora. Alĝoritm se zkonĝi, dy my ne moĝeme najiti taky koreny (vsĩ rãzliĝny koreny su opisany rãzliĝnymi fonemami). V tablicji 6 je moĝno viditi alĝoritm.

Tablica 6. Alĝoritm sbora fonem meĝuslověnskoga jazyka.

Nº	Predpolo- ĝena fonema	Proĝlãsova- nyĩ alofon	Priklad korena s alofonom	Alofon* iz ĝas- noga sboru fonem	Priklad korena s alofon- om
1	P	[p]	Pan (<i>mis- ter</i>)	[b]	Ban (<i>ban</i>)
2	F	[f]	For(a) (<i>odds</i>)	[v]	Vor (<i>thief</i>)
3	K	[k]	Klad(ati) (<i>put</i>)	[g]	Ĝlad(iti) (<i>pat</i>)
4	T	[t]	Dam(a) (<i>dame</i>)	[d]	Tam (<i>there</i>)
5	Z	[z]	Zad (<i>back</i>)	[s]	Sad (<i>garden</i>)
6	G	[ŷ]	Glad (<i>hunger</i>)	[x]	Hlad (<i>coldness</i>)
7	Ŝ	[dʒ]	Barŝo (<i>quick</i>)	[d]	Bardo (<i>bardo</i>)
8	Ď	[dʒ]	Voĝa (<i>lea- der</i>)	[d]	Voda (<i>water</i>)
9	F	[θ]	Tai (<i>thai</i>)	[t]	Tai(na) (<i>mystery</i>)
10	C	[ts]	Cělo (<i>whole</i>)	[t]	Tělo (<i>body</i>)
11	Ĉ	[tʃ]	Ĉár(a) (<i>cup</i>)	[ts]	Cár (<i>tsar</i>)
12	Ĝ	[z]	Ĝaditi (<i>desire</i>)	[z]	Zaditi (<i>retreat</i>)
13	Ŝ	[s]	Pěŝ (<i>pede- strian</i>)	[s]	Pěs(ek) (<i>sand</i>)
14	Á	[a:]	Sámo (<i>the very</i>)	[a]	Samo (<i>only</i>)

Nº	Predpola- žena fonema	Proglásova- nyĩ alofon	Priklad korena s alofonom	Alofon* iz čas- noga sбора fonem	Priklad korena s alofo- nom
15	Ó	[o:]	Rók (<i>rock</i>)	[o]	Rok (<i>fate</i>)
16	Ú	[u:]	Búda (<i>buil- ding</i>)	[u]	Buda (<i>awakening</i>)
17	É	[ɛ:]	Éko (<i>how</i>)	[ɛ]	Eko- (<i>eco-</i>)
18	Å	[ʌ]	Zláto (<i>gold</i>)	[o]	Zloto (<i>the evil</i>)
19	Ä	[æ]	Štäv(a) (<i>juice</i>)	[a]	Štav (<i>sorrel</i>)
20	Ë	[ɛ̞]	Vël(iĩ) (<i>great</i>)	[ɛ]	Vel(iti) (<i>command</i>)
21	Ï	[i]	Lik (<i>face</i>)	[i]	Lik (<i>count</i>)
22	Ü	[ʉ]	Lüb(iti) (<i>love</i>)	[u]	Lub (<i>bast</i>)
23	Ö	[ø]	Möd (<i>ho- ney</i>)	[o]	Mod (<i>mode</i>)
24	Ě	[e]	Vědati (<i>know</i>)	[ɛ]	Vedati (<i>lead</i>)
25	Ẹ̌	[eŋ]	Pętj (<i>five</i>)	[e]	Pět(i) (<i>sing</i>)
26	Ū	[uŋ]	Bųd(u) (<i>will be</i>)	[u]	Bud(a) (<i>awakening</i>)
27	Į	[iŋ]	Mįtaĩ (<i>pollock</i>)	[eŋ]	Męta (<i>mint</i>)
28	W	[w]	Newtro- (<i>neuter</i>)	[u]	Ne utro (<i>not morning</i>)
29	Ĳ**	vowel + [j]	Voĩ (<i>figh- ter</i>)	[j] + [i]	Vojin (<i>warrior</i>)
30	Ò	[ə]	Sòm (<i>am</i>)	[e]	Sëm(ę) (<i>seed</i>)
31	Ô	[ɔ̞]	Nô (<i>hm</i>)	[o]	No (<i>but</i>)
32	Ř	[r̥]	Řa (<i>rust</i>)	[r]	Ra (<i>Ra</i>)
33	Y	[ʉ]	Byh (<i>I was</i>)	[i]	Bih (<i>I would be</i>)

*- odnosi k preduslovu modus ponens

** - sogláška-tvornik dvôglášek

Tako, imáme 49 fonem, ke su predstaveny v međuslověnskomu slovnistvu. Opisany alofony v stôlbcu proglásovanyh alofonov se stanovut bazisom i, posle, se

stanut fonemami. My ne preporučime korystane vtoričnyh alofonov dlä opisanä jakošj fonemy kromě fonem iz bazisa. Pamětať, izpòlnäjuči ovyi kriterii, my možeme maksimizovati indeks h_a (alofonija je ztračena). Obvrätno, (glědať: tablica 2) my hte dostame nejednoznačne čitane napisannyh slov. Nyněž, međuslověnskyi jazyk sę stana bezgomonimnym (korystajuči potrebnii i dostatočnyi sbor fonem) i bezalofonnym (korystajuči samo alofony iz bazisa) s minimalnymi čitslovymi vlästnostämi, čto tvori vozmožnym izpòlnene pòrvoga kriterija jazykóvoji oblübenosti (glědať dalě: klüčovy vyslědcy)

Vyslědcy

Vuťre alğoritma byhu 33 kroka stvoreny, naslědno, vcělo 49 fonem byhu vyděleny: 21 sámogláška i 28 soglášek. Vyslědnyi sbork pòln s bolěi něž 99% pravdopodobnostju. Govořači o dověrnoi pravdopodobnostě, možeme kazati, če 99,9% dověrnyi rāzstep iz 49 lĩngüističnyh proměnek byše dostan.

V tablicji 7 je možno viditi vsi ovy fonemy s ěhnym alofonnym rāzloženěm.

Tablica 7. Fonemy s alofonnym rāzloženěm

Predpoložena bukva dlä predstav fonemy	Glāvnyi i vtoričny alofony	Predpoložena bukva dlä predstav fonemy	Glāvnyi i vtoričny alofony
A	[a]	M	[m] ~ [mj]
Á	[a:] ~ [a]	N	[n] ~ [nj]
Ä	[æ]	O	[o]
Å	[ʌ]	Ó	[o:] ~ [ɔ]
B	[b] ~ [bj]	Ö	[ø]
C	[ts] ~ [t̂sj]	Ô	[ɔ]
Č	[tʃ] ~ [t̂ɕ], [t̂ʃ]	P	[p] ~ [pj]
D	[d] ~ [dj]	R	[r] ~ [rj]
Ð	[d̂z] ~ [d̂z̥], [d̂z]	Ř	[r̥] ~ [r̥j]
E	[ɛ]	S	[s] ~ [sj]
É	[ɛ:] ~ [ɜ]	Ŝ	[d̂z] ~ [d̂zj]
Ë	[ɛ̣]	Š	[ʃ] ~ [ɕ], [ʃ]
Ě	[e]	T	[t] ~ [c]
Ẹ̌	[ɛ] ~ [ɛŋ]	Ʀ	[ø]
F	[f]	U	[u]
G	[h] ~ [hj], [ɣ], [ɣj]	Ú	[u:]
Ĝ	[g]	Û	[ʊ]
H	[x]	Ụ̂	[ɔ̣] ~ [oŋ], [uŋ], [aŋ]
I	[ɨ]	Ò (ò)	[ə]

Predpoložena bukva dlä pred- stavy fonemy	Glävnyĩ i vto- ričny alofony	Predpoložena bukva dlä pred- stavy fonemy	Glävnyĩ i vto- ričny alofony
Ī	[i]	V	[v] ~ [vj], [v], [uj]
Ĳ	[j]	Ū (W)	[w] ~ [u]
Į	[ɛ] ~ [iŋ]	Y	[u] ~ [i]
J	[j]	Z	[z] ~ [zj]
K	[k] ~ [kj]	Ž	[z] ~ [ʒ], [z]
L	[l] ~ [ʎ], [l̥]		

Vyrobek je potreben byti ogovoren. V tablicji je možno viditi dvõh glävny i vtoričny alofony dlä vsękoji fonemy. To znači, če korystane glävnoaga či vtoričnoga alofona ne męna značenä slova dlä vsękoga slova v slovnistvu. Jednako, je preporučeno korystati samo glävny alofony (za izklüčenęm męgkyh vtoričnyh alofonov soglășek) v reči dlä jazykõvoji standartizacijy i ztračenä javišta alofonijy v tvornomu jazyku. Ovyĩ sbor fonem je potreben i dostatočen predpoklad dabi međuslovęnskyĩ jazyk byl bezgomonimnym.

Na zastavę dostannyh fonem, možno vybúdovali projekty azbuk dlä latĩnicy i kirĩlicy (ględaĩ: tablica 8)

Tablica 8. Vybúdana projektna azbuka

Latĩnica	Kirĩlica	Latĩnica	Kirĩlica
A a	А а	M m	М м
Á á	Ă ă	N n	Н н
Ä ä	Я я	O o	О о
Å å	Ă ă	Ó ó	Ō ō
B b	Б б	Ö ö	Ë ë
C c	Ц ц	Ô ô	Ô ô
Č č	Ч ч	Ò ò	Ъ ъ
D d	Д д	P p	П п
Đ đ	Џ џ	R r	Р р
E e	Е е	Ř ř	Р р
É é	Ē ē	S s	С с
Ë ë	Є є	Ŝ ŝ	Š š
Ě ě	Ђ ђ	Š š	Ш ш
Ę ę	А а	T t	Т т
F f	Ф ф	Ʀ Ʀ	Ө ө
G g	Г г	U u	У у
Ĝ ĝ	Г г	Ú ú	Ÿ ŷ

Latīnica	Kirīlica	Latīnica	Kirīlica
H h	Х х	Û ü	Ю ю
I i	И и	Û ı	Ж ж
Ī ī	І і	Ũ ũ	Ў ў
Ĳ ĳ	Й й	V v	В в
Ĵ ĵ	Ј ј	Y y	Ы ы
J j	Ј ј	Z z	З з
K k	К к	Ž ž	Ж ж
L l	Л л	j*	Ь*

*- Tvorņyĳ znak dlä izražēnā vtoričnyh mēgkyh soglāškōvyh alofonov v predpokladu nedostatku mēgkoji sāmoglāšky.

Nacēlo:

- Probnĳ opis slovēnskoga latīnskoga pisma v meĊuslovēnskomu jazyku: A, Á, Ä, Å, B, C, Č, D, Đ, E, É, Ē, Ę, F, G, Ĝ, H, I, Ī, Ĳ, J, K, L, M, N, O, Ó, Ö, Ô, Ò, P, R, Ŗ, S, Ê, Š, T, Ŧ, U, Ú, Ü, ı, Ũ, V, Y, Z, Ž.
- Probnĳ opis slovēnskoga kirīličnoga pisma v meĊuslovēnskomu jazyku: A, Ā, Ą, Б, В, Г, Г, Д, Ц, S, E, Ē, Ę, Ё, Ж, З, I, И, І, J, K, Л, М, Н, О, Ō, Ô, П, Р, Ф, С, Т, Θ, У, Ү, Ү, Ф, X, Ц, Ч, Ш, [Щ]*, Ъ, Ы, Ь, Ё, Ю, Я, А, Ж.

*- vozmožna bukva dlä opisa alofonnoji skupiny zvukov ([šç], [tʃ], [ç:]) (V latīnicji samo dvōbukva Št može sę korystati).

Vyvod

V ovomu članku avtora dostaha něktory vyrobcy:

- Optimalņyĳ sbor fonem byše vyveden dlä meĊuslovēnskoga jazyka.
- Na zastavē neĝa byše vybūdan varijant meĊuslovēnskoji azbuky.
- Byhu vydēleny kriterijy oblūbenostĳ tvorņyĳ jazykov i ih uspēha.
- Byše opisany principy doglēdu tvořanā novyĳ neologizmōv.

Je potrebno oznameniti, če dostanna azbuka je silno slaĊena s azbukoĳ Novoslovnicy. Jednako, ta je vēlĳmi pretežena rāzličnyĳmi povēstnyĳmi bukvami. Ih korystane je samo poklon slovēnskoji jazykōvoji povēstĳ i ne je odovodeno loĝikoĳ. Ako govoriti ob Interslavic, my musime govoriti o rāzličnyĳ krokah projekta oddēlno:

- Interslavic-2, kakto projekt, predstavenyĳ Merunkoĳ i Štenberĝenom, staše jazykom s vysokym stepņem gomōnimijy i internacionalizmōv. To silno ograniči ĝo od možnostĳ korystanā kakto slovēnskyĳ obvlāstnyĳ tvorņyĳ jazyk.

- Interslavic-1, rázvojený pod voděstvom pana Štenberĝena, v svojomu naučnomu varijantu (MS+) takode je pretežen rázličnymi fonemami. Jednočasno, nedostatek dólgyh sámoglášek tvorí spisek gomonimov v projekte. Bolěi, ovyi projekt je se zauvažen do videjy flavorizacijy (glědaí vysše), čto tvorí rázličny predstavy ístoga sbora fonem v 'jedinomu' jazyku.
- Neoslavonic, rázvojený panom Merunkoi, je blizek (ale ne ístl) k fonemnomu spisku, dostannomu v ovomu članku. Jednako, jegoiinyi projekt sodorža něktoru nedoslědnostj s meĝkostju/tvordostju soglášek i sámoglášek (některy meĝky znacy su fonemami, a některy ne su). Podobno, nedostatek nosóvyh i dólgyh sámoglášek vodi k povyšenu čitsla gomonimov.

Rábotajuči nad proběgom tvořanä novyh slov byše predstaven formalny alĝoritm, kotoryi umožnuje formalizovati čelyi proběg. Korystane alĝoritma i kriterijov, stvorennyh iz izslědovanä ĝo, dozvoli maksimizovati rázumene jazyka. Zjasnäjuči povody ztvorenä alĝoritm, my musime dati některy obči komentary o predmětě.

Kako je vozmožno sohrāniti leksiku slověnskyh jazykov v međuslověnskemu jazyku? Očevidny odkaz je v zniženu čitsla požičkov i v zvyšenu neoloĝizmov, imājučih slověnsky koreny. Jednako, to može privedati k neželajemym doslědkam. Například, někto može požiiti slověsy iz bratskyh jazykóv: v slučaju međuslověnskoga to bude poživane iz slověnskyh jazykov. Drugyí puť je v poživanu internacionalizmov (Pòrvotno, latinizmov i ĝorcizmov), osoblivo koĝda slověnsky jazycy ne májut analoĝov.

Jednako, ovyi proběg se přemi v jazykóvu čistosti i nebezpečnostj ztvorenä měněi rázumlivoga jazyka dlä slověnov. V rázličny česti pověsti, slověnsky jazycy poživahu slověsy i nyní mnogy od tyh slověs vžihu se i stahu podhodnymi i udobnymi v korystanü. Je možno privedati analoĝy dlä vsih neslověnskyh slověs, daže dlä internacionalizmov. Například, je možno změnati staroslovstvo i dozvoliti starym slověsam imāti nove značene či tvoriti novy slověsy kakto Iliazd (Ilija Zdanovič) ili Vělimir Hlebnikóv. Ísto tako byše preroden čěhskyi jazyk v 19 věku, koĝda reformatory řešihu stvoriti novy jazyk iz nolä.

Podobno tomu, měněi šiřo, byše v horvatskomu jazyku. Bělorusskyi jazyk takode má některy čistostny pozyvy, čestično z političnym naklonom dabi oddělití sebe od poljskoga i russkoga jazykoü (Russkyi vliv na bělorusskyi jazyk izlivaše v bělorusskyi varijant jazyka pod nazvom 'narkomovka'). V Rusiji takode su některy čistnostny videjy vutře slověnolübskoï doktriny. My ješto pamětame některy neuspěšny priklady kakto 'mokrostupy' (kalošy), 'šarokat' (biljard) itd (Šiškov byše ih tvorcom). Jednako, ovy videjy jestvujut ne samo v slověnskyh jazykah.

Oni su vělimi oblěbeny v Baltskyh děrŕavah, Franciji, Gěrciji. Bolěj, něgdä taky neologizmy su duŕo uspěšny (rus: промышленность (promysòl), луноход (lunohod), занимательный (zajimlivyj), градусник (toplomernik), лěтчик (lětatelj), самолěт (sámolětak), общество (spláčenstvo), etc.), tomu my musime oglědati i ovyj sponob dostanä neologizmov.

Jednako, pritomnostj internacionalizmov v jazyku moŕe uprostiti vhodnyj stepenj v meĕuslověnskyj jazyk dlä tyh ěelověkov, ke htut izuěiti slověnsky jazycy, ale ne govořat imi. Tako, ovyj dopyt je vělimi těnkym i trudno alĕoritmu-jemym.

Věělo, je moŕno vyjaviti nastěpny principy dlä opisanä alĕoritma (po umalenü vaŕnostj):

- Korystane slověnskyh slov od prirodnyh slověnskyh jazykov
- Korystane neologizmov, stvorenyh iz slověnskyh morfem po slověnskym slovotvornym modelam.
- Korystane internacionalizmov v predpokladu nedostatka slověnskoga analogä ili moŕnosti tvořanä řazumlivoga slověnskoga neologizma.
- Korystane slověnskyh staryh slověs (osobливо tyh, ěe su oběimi dlä slověnskyh jazykov v sluěaju řazhoda znaěenä nynešnyh slověs).
- Korystane neologizmov, stvorenyh iz slověnskyh morem po inozemnym slovotvornym modelam.
- Poŕivane inozemnyh slověs, ne jestvujuěih internacionalizmami
- Tvorene novyh slověs

V koncu, ěěno je kazati, ěe vyrobcy ovoga ělanka mogut zniziti řazliku meĕu Interslavic-1, Neoslavonic i Novoslovnicoj, ěto hte povede k dostiĕanü pěrvoga parametra ětvěrtoga kriterija uspěha tvornoga jazyka (glědař: malěvek 5).

Zdě, jazyk-ět, vybědanyj na dostanomu modelu ne trati svojyh prospěhov i ne vede k nejednoznaěnym sluěajam (kakto v Interslavic-2). Őt zaěto tvorca ělanka biha htela dabi pana Merunka i Őtenberĕen vozĕli do uvagy tyji vyslědcy i zpravili svoju vyprācu v tvorenü splātnoga meĕuslověnskoga projekta. Toĕda věe to umoŕnuje izpělniti ětvěrtnyj kriterij.

Zdrojny spisok

- [1] JURAJ KRIŽANIĆ, 1666, *Gramatično izkazanje ob Ruskom jeziku (Грамавично исказанје об Руском језику)*.
- [2] MATIJA MAJAR-ZILJSKI, 1865, *Uzajemni Pravopis Slavjanski (Узајемні Правоніс Славјанскі)*.
- [3] VOJTĚCH MERUNKA and STEENBERGEN, Jan van, 2017, *Slovjanska kulturna diplomacija - SWOT analiza, strategija i taktika do budućnosti (SWOT анализа, стратегија и тактика до будућности)*.
- [4] СОССЮР, Фердинанд де, 1977, *Труды по языкознанию*. Москва, РФ : Прогресс.
- [5] DANIEL CHANDLER, 2007, *Semiotics: The Basics*. NY, US : Routledge.
- [6] PEIRCE, Charles Sanders, 1931, *Collected Papers of Charles Sanders Peirce*. Cambridge, UK : Harvard University Press.
- [7] ПИРС, Чарльз Сандерс, 2000, *Избранные философские произведения*. Москва, РФ : Логос.
- [8] АНИЩЕНКО, И. Г. and ВАГИН, В. Н., 2013, *Понятие знака в науке и искусстве*.
- [9] ГОТЛОБ ФРЕГЕ, 2005, *Смысл и денотат*. In: *Я иду на занятия... Семиотика. Хрестоматия*. Москва, РФ: Изд-во Ипполитова. p. 43–66.
- [10] GOTTLÖB FREGE, P. GEACH and M. BLACK, 1960, *Über Sinn und Bedeutung*. In : *Translations from the Philosophical Writings of Gottlob Frege*. Oxford, UK : Basil Blackwell.
- [11] RICHARD FUMERTON, 1989, *Russelling causal theories of reference*. In: *Rereading Russell*. University of Minnesota Press.
- [12] ГАВРА, Д. П., 2011, *Основы теории коммуникации*.
- [13] R. JAKOBSON, 1980, *Structure of Language and Its Mathematical Aspects. Proceedings of symposia in applied mathematics*. 1980.
- [14] NELSON, Everett J. and TARSKI, Alfred, 1942, *Introduction to Logic and to the Methodology of Deductive Sciences. The Philosophical Review*. 1942. Vol. 51, no. 5p. 526. DOI 10.2307/2180610.

Borrowing and phonologic problems within interslavic language construction process

This article provides an investigation of constructed language popularity criteria and reveals some of them in the paper. In this article some proofs are provided for foreign words amount reduction necessity within interslavic language construction process. Authors devise an algorithm for determining the source for a new neologism being brought into the language. Authors try to maximize indexes of homonymy and allophony, while identifying a necessary and sufficient amount of phonemes for the language, relating allophones and phonemes of the language being constructed and comparing different possibilities of language alphabet content.

keywords: *phonology; Interslavic; language; Slavic; Neoslavonic; borrowing; vowel; consonant; alphabet*

Faktor jezyka u mentaliteta naseljenja južnoj Ukrajiny

Yuriy Vadimovich Kotlyar

Head of the Department of History, Petro Mohyla Black Sea National University,
K555556k@gmail.com

V tekstu se piše o osnovnyh faktorah formovanja južnoukrajinskogo mentaliteta. Jedn iz najvažnějših faktorov jest faktor jezyka. Narodna mentalnost imaje funkciju historičnoj paměti i davaje narodu jegovy identitet i etničnu svědomost. ukrajinsku državu formovalo sělsko naseljenje i jegova starodavna zeměděljska kultura.

klučne slova: mentalitet; jezyk; naseljenje; seljanstvo; revolucija; južna Ukrajina

Фактор мови у ментальності населення Півдня України

В статті розглядаються основні фактори формування південноукраїнської ментальності. Ментальність – це національний тип світовідчуття, який ґрунтується на мовних образах і символах (часто підсвідомих), що зумовлюють стереотипи поведінки, психічні реакції, оцінку певних подій чи осіб, ставлення до навколишньої дійсності.

Одним із найважливіших факторів, що впливає на формування ментальності населення Півдня України є мовний фактор. Розрізнення мов – це передусім розрізнення світоспоглядання.

Національна ментальність виконує функції історичної пам'яті і дає змогу народові зберегти тотожність, етнічну самосвідомість. Сільське населення, що зберігало традиції стародавньої землеробської культури, світобачення предків-бунтарів і захисників Вітчизни мало шанс, спираючись на власний суспільний ідеал (земля, воля, індивідуальне господарство, культурні традиції) відродити незалежну Українську державу. В цьому плані показовим є селянство Півдня України, яке акумулювало в собі найбільш характерні риси давнього українця: життя в степу, любов до релігії, неприйняття будь-якої влади крім своєї.

ключові слова: ментальність; мова; населення; селянство; революція; Південна Україна

Ментальність – це національний тип світовідчуття, який ґрунтується на мовних образах і символах (часто підсвідомих), що зумовлюють стереотипи поведінки, психічні реакції, оцінку певних подій чи осіб, ставлення до навколишньої дійсності. Надзвичайна популярність понять «ментальність» та «менталітет», намагання збагатити свій лексикон з боку

журналістів, політиків, науковців різних галузей призводить до певного спрощення розуміння цього поняття у сучасному вжитку.

З іншого боку, реалії сьогодення в Україні вказують на необхідність мовно-ментального підходу у різних сферах суспільного буття: економіці, політиці, державотворенні, педагогіці, в процесі виховання і навчання дітей. Для того, щоб обґрунтувати важливість мовно-ментального фактору для сучасних суспільних процесів в Україні, необхідно з'ясувати суть ментальності в історичному контексті.

Залежно від завдань, що їх ставить перед собою дослідник, можна говорити й про ментальність населення певного історичного періоду, а також про особливості ментальності певних регіонів України. Але кожна з цих ментальностей має своїм підґрунтям національну ментальність з усіма її специфічними особливостями.

Завдання нашої статті – показати вплив мовного фактору на формування ментальних особливостей поліетнічного населення Південної України.

Сучасна українська історія та етнологія звертається до проблем ментальності населення, в різних контекстах. Історіографічний аналіз праць, присвячених аналізу менталітету українців крізь призму соціальних факторів подає Л. Якиминська [Якиминська, 2010]. В статті М. Гримич «Два виміри національного характеру» [Гримич, 1991] аналізуються ментальні характеристики двох соціальних прошарків українського культурного простору – селянства й козацтва. Цікавим напрямком дослідження ментальності українського селянства, який активізувався в останні два десятиліття, є аналіз соціальних ментальних характеристик у співвідношенні з конкретною історичною епохою... Праця О. Михайлюка «Селянство України в перші десятиліття ХХ ст.: соціокультурні процеси» [Михайлюк, 2007] присвячена дослідженню «локального світу» українського селянства під час революційних потрясінь, що, на думку автора, не змогли зруйнувати традиційних світоглядних імперативів даної спільноти. У роботі Ю. Присяжнюка «Українське селянство Наддніпрянської України: соціоментальна історія другої половини ХІХ – початку ХХ ст.» [Присяжнюк, 2007] подано аналіз селянства крізь призму соціокультурної цілісності з притаманними йому рисами ментальності.

Самі глибокі основи української ментальності закладені землеробством, яке з найдавніших часів було основним заняттям українців. Саме воно визначило особливості їх світобачення, культурні орієнтири та соціальну організацію. Весь уклад життєдіяльності українців (праця, традиції, культура, мова) ідеально адаптовані до однієї й тієї ж території (ландшафту), обумовлені природним циклом і сільськогосподарським календарем. Закодована на рівні підсвідомості, закріплена у традиціях та мові, ця інформація крізь століття дає свої імпульси, зумовлюючи такі

характерні риси українського національного характеру, як тонке відчуття гармонії, зважений підхід до вирішення складних справ, працьовитість, миролюбність, ліричне сприйняття життя, м'який гумор, відчуття хазяїна та певний індивідуалізм.

Національна самосвідомість українців розвивалася на ґрунті етнографічних відмінностей, особливостей психіки, культурних змагань і нашарувань, що зв'язували Україну із Західною Європою, та історично усталеного побуту народного життя, просякненого духом демократизму [Білас, 1994, с. 23].

Українська ментальність, народна підсвідомість породжена неповторною і самодостатньою системою звичаєвого права – спроможна в усі часи утверджувати право на свободу, землю, власність, працю, вільне господарювання.

Існували виразні відмінності між українськими і російськими селянами, що робили проекти розв'язання в загальноросійському масштабі аграрного питання малоприсадибними для українського села. У протилежність до Росії, де переважаючим типом селянських господарств були громади («община», «мир»), українські селяни надавали перевагу індивідуальному господарюванню. Переважання індивідуального господарювання та слабкість громади російського типу в Україні сприяли розвитку сильних власницьких настроїв серед селянства [Грицак, 1999, с. 130]. Мають ментальні відмінності в залежності від регіону і українські селяни. На це явище вперше звернув увагу М. Грушевський. У статті «Малі діла» він вказував, що у Східній Україні небезпечність життя виховувала у людей «сміливість, ризик, нахил до ширших перспектив, здібність оцінити досягнення поставленої мети вище над всякі матеріальні розрахунки, готовність все поставити на карту за здійснення того, що ставилося вище над спокій, вигоду і саме життя», то в Галичині, яка була «свого роду тихим і тісним запічком, де хоронилися люди, яким наприкрилося більш ризиковане, тривожне, але і більш дозвільне життя полудневих погранич», формувалися риси «витривалості, пасивного завзяття, упертості» [Котляр, 2008, с. 71].

На нашу думку, специфікою Півдня України було психологічне неприйняття селянством деспотичного характеру центральної влади, будь-якого насилля у сфері його особистих і суспільних прав, усвідомлення своєї сили і незалежності. Селяни намагалися утверджувати право на свободу, землю, власність, працю, вільне господарювання. Під впливом сильного колективного стресу (революції, війни, стихійного лиха), що діяв протягом тривалого часу і практично не припинявся, починаючи з кочових набігів і закінчуючи більшовицькими експериментами, селянська ментальність проявлялась у неприйнятті будь-якої з існуючих влад, крім власної. Це вилилось у постійну боротьбу селян проти існуючих влад.

Повстанський рух на Півдні України мав глибоке історичне коріння. Він поширювався з тих окраїнних територій, на які весь час нападали вороги і від волелюбності селянства, яке не приймало насадженої їм влади [Котляр, 2008, с. 71-72].

Ще однією суттєвою особливістю Півдня, що впливала на формування ментальності, був природно-географічний фактор – Степ, що охоплював округи Донецького басейну, узбережжя Чорного та Азовського морів. Більшість ґрунтів цього регіону – чорноземи, лише узбережжя морів відзначається піщаниками. Клімат у зв'язку з нерівномірністю розподіленими у часі опадами характеризується посухою у літні місяці, суховіями та чорними бурями, що призводить до нестабільності врожаю, не дуже сприятливий для розвитку рільництва [Святець, 1995, с. 178]. Такий природний фон формує у населення впертий, відважний характер, жагу до боротьби, бажання захищати власні інтереси.

На специфіку ментальності селянства Півдня України впливав і релігійний фактор, особливо православ'я. Православна релігія завжди займала чільне місце в житті селянина, хоча ставлення до неї інколи носило панібратський характер (наприклад, недотримання посту, вихід на роботу під час релігійних свят). Проте авторитет священнослужителів на селі був беззаперечним. Про що свідчать факти, що у ролі «роз'яснителя» подій Лютневої революції 1917 р. виступали настоятелі місцевих церков. Релігія допомагала селянину стати і залишитись справжнім охоронцем українського народного духу. Як писав П. Куліш: «... люде свіжі, не затуманені і од праведного Бога не одвернені!» [Куліш, 1980, с. 253].

Одним із найважливіших факторів, що впливав на формування ментальності населення Півдня України був мовний фактор. Розрізнення мов – це передусім розрізнення світоспоглядання.

Як зауважив І. Огієнко: «Мова – це наша національна ознака, в мові – наша культура, ступінь нашої свідомості ... Мова – душа кожної національності, її найцінніший скарб ... Мова – це не тільки простий символ розуміння, бо вона витворюється у певній культурі, у певній традиції. В такому разі мова – це найясніший вираз нашої психіки, це найперша сторожа нашого психічного «Я» [Болтівець, 1994].

Розглядаючи відтворення у мові ментальності етносу, слід згадати дослідження М. Луценка, який порівнює українську і російську ментальні парадигми і доводить, що українська ментальна парадигма може бути відтворена у вигляді конструктивно-гносеологічного принципу зведення частини до цілого. У розрізі її глибинної організації українська мова являє собою архетип, матриця якого визначається співвідношенням інваріантів. Така ментальна парадигма є архаїчною. Це означає також, що мова, корелятивна такій парадигмі, орієнтується на розподіли, які відображають

іншу часову онтологію та відмінну ідеологію. Інакше кажучи, можна говорити про утримання подібною мовою найдавніших глосогенетичних рис, а також про зберігання в житті етносу прадавніх ідеологічних рис. Подібне мислення, яке трактується як міфологічне, первісне, а отже, конкретне, передбачає сприйняття однієї й тієї самої речі у різних ситуаціях як декількох різних речей [Луценко, 1999, с. 256-264].

Ментальність будь-якого етносу не є щось стале, закам'яніле, нерухоме. Навпаки, вона являє собою діяльний феномен. Та все ж таки є щось константне у самому цьому діяльнісному вияві, а саме – програма-комплекс діяльності, дій та вчинків певної групи духовно споріднених індивідів, які, не усвідомлено реалізуючи цю програму, відтворюють те безтілесно-специфічне, що є етнічною ментальністю. Ця комплекс-програма є своєрідною «оберненістю» цього етносу до всіх інших етносів (й передовсім до сусідніх), через яку відбувається «впізнавання» цього етносу всіма іншими [Нельга, 1997].

Одним із найкритичніших періодів у випробовуванні південноукраїнської ментальності стали хронологічні межі першої третини ХХ ст. Безкінечні війни, революції, стихійні лиха, більшовицькі заходи по знищенню селянина власника («військовий комунізм», колективізація, голодомори) з невеликою перервою на неп. Всі ці події трансформували селянську ментальність, пристосовуючи її до жорстоких реалій часу. В цей період селянський суспільний ідеал будувався на таких важливих складових частинах як земля, особиста воля, праця і прагнення до взаємодопомоги. Проте не одна із існуючих на той час влад не забезпечувала реалізацію такого ідеалу. Тому селянство було змушене вдатися до повстанської боротьби проти всіх влад. За твердженням А. Граціози: «... тут [в Україні] розгорнувся перший селянський національно - та соціально-визвольний рух у столітті» [Граціози, 2001, с. 21]. На жаль, цей рух не дійшов до логічного завершення – створення національної держави на засадах української ментальності.

Таким чином, національна ментальність виконує функції історичної пам'яті і дає змогу народові зберегти тотожність, етнічну самосвідомість. Сільське населення, що зберігало традиції стародавньої землеробської культури, світобачення предків-бунтарів і захисників Вітчизни мало шанс, спираючись на власний суспільний ідеал (земля, воля, індивідуальне господарство, культурні традиції) відродити незалежну Українську державу. В цьому плані показовим є селянство Півдня України, яке акумулювало в собі найбільш характерні риси давнього українця: життя в степу, любов до православ'я, неприйняття будь-якої влади крім своєї. Основами ментальності населення Півдня України були милосердя (благодійність, не мстивість), щирість (душевність, сердечність, гостинність), демократичність (козацькі традиції виборності на керівні

посади, рівноправність жінки з чоловіком в українській сім'ї). Одним із основних факторів-виявів південноукраїнської ментальності була, є і буде українська мова.

література

БІЛАС, Іван Г.: *Репресивно-каральна система в Україні 1917-1953*. Суспільно-політичний та історико-правовий аналіз. К., 1994. Кн. 1.

БОЛТІВЕЦЬ, Сергій, І.: *Іван Огієнко: мова як вираження національної психіки, душі й свідомості народу*. In: Дивослово. 1994. № 7. С. 23-27.

ГРАЦИОЗИ, Андреа: *Великая крестьянская война в СССР*. Большевики и крестьяне. 1917-1933. М., 2001.

ГРИМИЧ, Марина В.: *Два виміри національного характеру*. In: Наука і суспільство. 1991. № 8. С. 27-31.

ГРИЦАК, Ярослав, Й.: *Українська революція, 1914–1923 рр.: нові інтерпретації*. In: Матеріали засідань. Історичної та Археографічної комісії НТШ в Україні. 1999. Випуск 2. С. 117-137.

КОТЛЯР, Юрій В.: *Ментальність населення Півдня України в контексті міграційних процесів*. In: Агора. Перспективи соціального розвитку регіонів. 2008. Випуск 7. С. 70-75.

КУЛІШ, Пантелеймон О.: *Твори в двох томах*. К., 1980. Т. 2.

ЛУЦЕНКО, Николай А.: *Семантические парадигмы как источник поэтической образности*. In: Филологические исследования. 1999. Випуск 1. С. 256-264.

МИХАЙЛЮК, Олександр В.: *Селянство України в перші десятиліття ХХ ст.: соціокультурні процеси*. Дніпропетровськ, 2007.

НЕЛЬГА, Олександр В.: *Теорія етносу*. К., 1997.

ПРИСЯЖНЮК, Юрій П.: *Українське селянство Наддніпрянської України: соціоментальна історія другої половини ХІХ – початку ХХ ст.* Черкаси, 2007.

СВЯТЕЦЬ, Юрій А.: *Франциск Ассизький, Deer Ecology та варіант врахування впливу природно-географічного чинника на соціально-економічну структуру селянських господарств України у роки непу*. In: Джерелознавчі та історіографічні проблеми історії України. Дніпропетровськ, 1995. С. 160-185.

ЯКИМИНСЬКА, Любов В.: *До проблеми співвідношення соціального та етнічного в наукових студіях ментальності українців: історіографічний аналіз*. In: Освіта і управління. 2010. Т. 13. № 4. С. 81-89.

The language factor in the mentality of the Southern Ukraine population

The article deals with the primary factors of the Southern Ukraine mentality formation. Mentality is a national type of world attitude based on linguistic images and symbols (often subconscious) that determine stereotypes of behavior, psychological reactions, the evaluation of certain events or individuals, and the attitude towards the surrounding reality.

One of the most significant factors influencing the mentality formation of the Southern Ukraine population is the linguistic factor. The distinction of languages means, first of all, the difference between worldviews.

National mentality fulfills the functions of historical memory and allows the people preserving identity and ethnic self-consciousness. The rural population that kept the ancient agricultural traditions, the outlook of ancestors-rebels and defenders of the Fatherland had chances to rebuild the independent Ukrainian state based on its social ideal (land, freedom, individual economy, and cultural traditions). For that case, the peasantry of the South of Ukraine, which has accumulated in itself the most characteristic features of the ancient Ukrainian (life in the steppe, love for religion, and rejection of any power except its own), is indicative.

keywords: *mentality; language; population; peasantry; revolution; Southern Ukraine*

Аktуалізація етнічних релігій у слов'ян у XX – XXI століттях

Halyna Lozko

Mykolayiv Regional In-Service Teacher Training Institute, svaroh7@gmail.com

Текст пише о движеніи ревіталізаціі автохтонних традицій в вѣку глобалізаціі XX і XXI столітій како етнорелігійозна ренесанція. Кратко се пише о історії родној вѣры Слов'ян, котора контрастує с различными синкретичными культурами New Age. Главна оријентација јест до украјинској культуры і історііє.

Кljučне слова: традиціоналізм; етнорелігійа; родна вѣра; поганство; Орден Вого Солнца; Володимир Шаян; неорелігійє

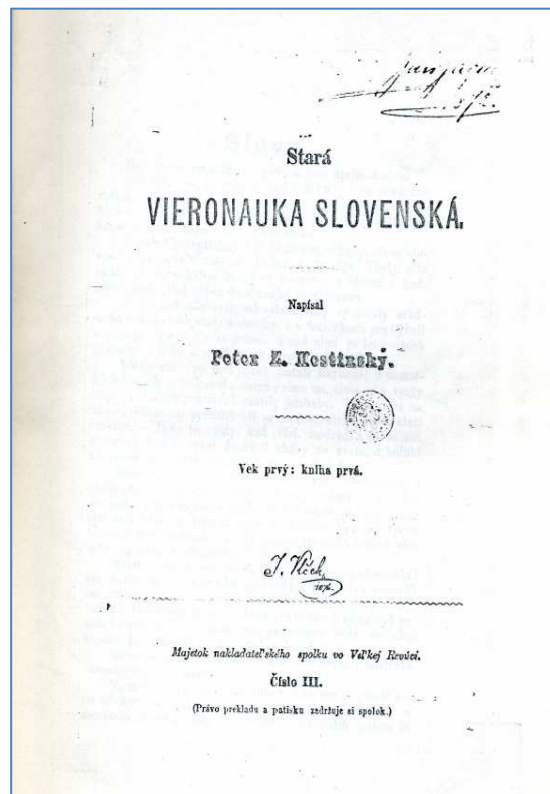
Актуалізація етнічних релігій у слов'ян в XX - XXI ст.

У період глобалізаціі XX – XXI ст. в середовищі інтелектуалів багатьох європейських країн виник природний рух відродження рідних автохтонних традицій. Представники цього руху вважають, що самозбереження національних ідентичностей можливе лише через рідні релігійні культури, створені власним народом, а не нав'язані місіонерами світових релігій. У релігієзнавчій галузі філософії такі рухи прийнято називати «етнорелігійним ренесансом» або відродженням рідної віри, а самі релігії – «етнорелігіями», рідною вірою, старовір'ям або язичництвом (англ. heathenism). Подаємо короткий історичний огляд основних напрямків відродження рідної віри слов'ян, знайомимо з його видатними представниками. Розкриваємо ті складні світоглядні, правові й етичні колізії, що виникають у рідновірів у сучасному світі. Глобалізація фактично поглинає, нівелює традиції. На противагу традиціоналізму вона створює численні сурогатні форми неорелігій, псевдорелігій, синкретичних культів «нью-ейдж», що відволікають людей від істинно рідного. Основна увага авторки зосереджена на загальнослов'янському та зокрема, на українському історико-культурологічному матеріалі.

ключові слова: традиціоналізм, етнорелігійа, рідна віра, язичництво, Орден Бога Сонця, Володимир Шаян, неорелігійє.

Криза світових релігій у Середньовіччі внаслідок страхітливих злочинів Інквізиції вилилася в потужні протестантські рухи та «релігійні епідемії» (колективний страх перед церквою). Але пошук природних релігійних форм, що зазнав нищівного удару церкви в епоху Відродження, все ж не був забутий остаточно. Уже в XIX ст. з'являються праці, які можна вважати предтечами етнорелігійного відродження в Європі. Німецький філософ

Людвіг Фейєрбах передбачив нову «постхристиянську епоху» [Фейєрбах Л. Лекции о сущности религии]. Серед слов'янських просвітителів ХІХ ст. можемо назвати тих, хто став предтечами традиціоналізму: П. Й. Шафарика, Я. Коллара, П. З. Гостінського (П.Келнера), Б. Трентовського, З. Доленгу-Ходаковського, М. Шашкевича, Я. Головацького, І. Вагилевича («Руську Трійцю») та ін., які висловлювали симпатії до стародавньої слов'янської традиції. У 1871 р. у Пешті вийшла друком праця Петра Забой-Гостінського під назвою «Стара віронаука словенська», в якій автор закликав повернутися до рідної віри словен (стара назва словаків) [Z.-Hostinsky P., 1871]. З цією працею познайомився В. Шаян у науковій університетській бібліотеці м. Братіслава в 1944 р., де зробив копію титульної сторінки та кількох вступних сторінок, а також кілька виписок і цитат, які він опублікував, за його свідченням, у журналі «Орден» в 1946 р. Ми видрукували ці кілька сторінок з архіву В. Шаяна в перекладі українською мовою у своїй монографії «Орден Бога Сонця» [Лозко Г., 2018, с. 278 –281].

Копія титульної сторінки П. З. Гостінського "Стара віронаука словенська"

Уже в ХХ ст. демократичні суспільства зробили відкритим для осмислення й обговорення те, що довгі століття не підлягало ревізії. Щоправда, атеїстична ідеологія країн «соціалістичного табору» не залишала місця для релігійного світогляду громадян. Та вже після розпаду СРСР вільний доступ до Біблії як святого письма двох релігій (юдаїзму і християнства) спонукав інтелектуалів до її критичного переосмислення та до пошуків іншої релігійності, яка б ґрунтувалася на рідних, хоч і давно забутих

основах, а отже – на етно-національних міфологічних, етичних та богословських традиціях.

Традиціоналізм ХХ ст. виник як філософська доктрина про збереження самобутніх етнокультурних, національних, історичних та релігійних традицій [Lozko H., 2006, с. 100 – 117]. Вперше вона була сформульована французьким філософом Рене Геноном, який вважав сучасну цивілізацію результатом поступової деградації першопочаткового традиційного ладу [Генон Р., 1991; Генон Р., Замітки про ініціацію та ін.]. Адам Чарновський у своїй праці «Про слов'янщину перед християнством» ще у 1918 р. відверто заявив, що умовою відродження Польщі є її повернення до власної «прапольської віри». До ідей Традиціоналізму в ХХ ст. зверталися італійський філософ Юліус Евола [Evola, J., 1994; Evola, J., The Occult War та ін.], румунський етнограф і релігієзнавець Мірча Еліаде, французький публіцист Ален де Бенуа, а також представники слов'янських народів: польські філософи-традиціоналісти Ян Стахнюк [Stachniuk J., 1997; Stachniuk J., 2006] і Антоні Вацик [Wacyk A., 1991; Wacyk A., 1996; Wacyk A., 2002], Адам Чарновський; український філософ-санскритолог професор Володимир Шаян [Шаян В. 1987; Шаян В. 2018] та ін.

Ян Стахнюк (язичницьке ім'я Stoigniew) народився в українському м. Ковель у 1905 р. У Варшаві він створив товариство «Задруга» і видавав журнал з такою ж назвою, брав участь у Варшавському повстанні (1944), під час якого був тричі поранений, нагороджений Хрестом Хоробрих, засуджував комуністичну ідеологію. Я. Стахнюк розглядав християнство як «wsprakulturu» – псевдокультуру (антикультуру), тобто відступ від природних етнічних традицій. У 1949 р. за критичні погляди на роль католицтва в історії Польщі та його негативний вплив на менталітет поляків і загалом усіх європейців Ян Стахнюк був арештований і засуджений до 15 років в'язниці. Філософській доктрині цього товариства присвячена монографія старійшини польської організації Rodzima Wiara [Potrzebowski S., 2016] та одна з наших статей [Лозко Г., 2017: Революція світогляду].

Погляди «Задруги» сповнені оптимізму, віри в можливості людини, природний світогляд, узгоджений з національними традиціями. С.Потребовський відзначив: «унікальність філософського напрямку «Задруги», який виник у період протистояння двох тоталітаризмів минулого століття, – більшовицької Росії і нацистської Німеччини, – позиціонуючи себе як слов'янський світ, що прагне зберегти свою самобутність, всупереч політичному тиску зовнішніх сил. У центрі уваги Задружної філософії постає людина і нація у їх постійному прагненні розвиватися, пізнаючи світ і живучи в гармонії з природою» [Potrzebowski S., 2016, с. 96].

В Україні осередком відродження етнорелігійних і національних культур став Львівський університет, у якому викладали і навчалися українці та поляки. Можливо саме їхніми близькими контактами можемо пояснити одночасну появу руху етнорелігійного відродження в Україні і в Польщі. Саме в 30-х роках ХХ ст. у Львівському університеті навчався і майбутній професор Володимир Шаян (1908 – 1974), який став засновником руху відродження рідної віри в Україні, тут же працював і його науковий керівник, професор Стефан Стасяк, польський фахівець з санскритської філології, відомий своїми ґрунтовними знаннями ведичної міфології та тривалим стажуванням в Індії [Лозко Г., 2018, с. 84– 95].

У 1934 р. на горі Грехіт у Каратах молодий В. Шаян переосмислив роль християнства в історії народів. У праці «Проблеми української віри» він писав: «Нарід, який покидає свою віру, покидає свою душу, свої ідеали. Іде на службу чужим Богам. Там може бути тільки рабом або прислужником. Такий нарід зрікається своєї духовної самостійності... Що ж сказати про мудрість народу, про його космогонію, міфологію, теологію, етику і т. д.? Не зачалася українська культура в 988 р., але пропала. Зачалася культура чужа...» [Шаян В., 1987, с. 466 – 471]. Він зробив висновок: «Відродження нації не може бути завершене без відродження її власної віри, як виразу її відчуття Бога...» [Шаян В., 1987, с. 477]. Саме меті відродження віри предків як живої й діяльної релігії професор В.Шаян присвятив усе своє життя. Вимушена еміґрація в 1944 р. не перервала його наукової праці. У Лондоні (Англія) він майже 30 років працював директором Наукової бібліотеки імені Тараса Шевченка, вів широку громадську й літературну діяльність, у тому числі й організовував акції засудження сталінізму, захисту політичних в'язнів у СРСР та ін.

Але головною його турботою було відновлення віри предків. Ще в Україні в 1943 р. він заснував першу групу Ордену Бога Сонця, першочерговою метою якої була боротьба проти Німеччини та СРСР за визволення України, а стратегічною метою – відродження віри предків; у 1944–45 рр. він створив другу групу вже в Авґсбурзі (де перебував у таборі «displaced persons») та в Лондоні з 1948 р. Основні наукові праці В.Шаяна присвячені саме дослідженню й опису слов'янського богослов'я, яке він відновлював на основі багатих фольклорних джерел, осмислених через призму ведичної релігії, яку вважав основою всієї індоєвропейської світоглядної системи: «Найвище Світло. Студія про Сварога і Хорса», «Найвища Святість. Студія про Свантевита», «Про Перуна знання таємне», «Проблема української віри», «Священний героїзм», «Українська віра і майбутнє України» та інші [Шаян В., 1987; Шаян В., 2018]. Філософ і мовознавець, інтелектуал і поліглот В. Шаян перекладав свої твори на інші мови і поширював їх у різні країни Європи й Америки, він переклав кілька гімнів Ріґведи з санскриту на українську, польську, німецьку, англійську,

французьку мови. В Англії він видавав часописи «Світання», «Нова епоха», «Науково-літературний збірник», «Орден» [The Order].

Орден Бога Сонця посідає виняткове місце в історії релігійних орденів, бо він створений не на основі світових авраамічних релігій, а саме на основі природних автентичних релігій предків слов'ян. І в цьому є абсолютна новизна ідеї, висловленої та втіленої в життя професором В.Шаяном і членами його ордену. Згідно з циклічністю етнокультурних явищ, зазначеною ще в теорії «Вічного повернення» Ф. Ніцше, чергове відродження віри предків у ХХ ст. аж ніяк не виглядатиме таким аномальним, як його хочуть зобразити апологети світових релігій. В. Шаян довів, що рідна віра (природна етнорелігія) має феноменальний характер і треба повернути їй велич і красу: «Ми реабілітуємо віру наших прапредків перед історією і наукою, і спростуємо всі ці інвективи т. зв. «поганства» як пересуди, злу волю, і що більше – як неправду в науці. Мені здається, що супроти науки немає гіршого злочину, як неправда» [Шаян В., 1987, с. 147].

В Україні відродження рідної віри датується з часу виникнення ідеї В.Шаяна на горі Грехіт у 1934 р. І хоча діючі громади з'явилися лише в час виходу України з радянської імперії СРСР (поч. 90-х рр.), українські рідновіри цього літа урочисто відзначили 85-ліття Відродження рідної віри в Україні. Перша громада виникла в Києві в 1993 р., а вже у 1995 р. 10 громад з різних українських міст утворили Об'єднання рідновірів України (ОРУ). Вони відновили святковий календар предків, систему обрядовості, проводили славлення Богів та ін. [Łozko H., 1997]. Державна реєстрація ОРУ трохи затягнулася через упередженість чиновників. Нині конфесія ОРУ офіційно зареєстрована в Державному управлінні в справах релігій як конфесія-спадкоємиця давньої релігії Київської Русі (що записано в її статуті) [ОРУ]. До складу ОРУ нині входять понад тридцять громад з різних міст України: Київ, Львів, Бориспіль, Слов'янськ, Фастів, Чернігів, Івано-Франківськ, Харків, Куп'янськ, Тернопіль, Миколаїв, Нікополь, Запоріжжя та багато інших. Рідновіри вивчають багату філософську спадщину професора В. Шаяна, рідний фольклор, здійснюють близько 24-х річних свят, славлення рідних Богів. Проводять наукові конференції, презентації книг і журналів, музичні та мистецькі фестивалі, беруть активну участь в організації Родового слов'янського віча. Конфесія ОРУ видає власні журнали «Сварог», «Слава!», газету «За рідну віру!», має власні інтернет-сторінки та ін.

Головними богословськими концепціями традиційного напрямку рідної віри є: політеїзм, пантеїзм, іманентність божественних проявів, віра в переселення душ, культ предків, любов до рідної землі, природи та рідної нації. В. Шаян створив загальну концепцію і методику наукової реконструкції рідної віри як автохтонної слов'янської конфесії:

- треба зберегти ті автентичні традиції, які відомі з фольклору й етнографії, як основу (базис) для відродження віри предків;
- очистити їх від пізніших ідеологічних нашарувань (напр., якщо язичницькі Боги були замінені християнськими святими: Велес – Власій, Свентовит – Святий Вит, то треба повернути їхні справжні імена та відновити їхні свята);
- порівняти їх із близькими традиціями інших індо-європейських народів, зокрема ведизму (або індуїзму), що в давні часи був їхньою спільною спадщиною;
- осмислити їх і розкрити у богословських термінах (іменах Богів) слов'ян та пояснити категоріями сучасної філософії;
- розвивати світоглядну, ритуально-обрядову систему, календар, етику, сімейні народні обряди та ін.

Саме таку методологію застосовує Об'єднання рідновірів України, дотримуючись принципів науковості, традиціоналізму й автохтонності. Кількість рідновірів щороку зростає, вони є найактивнішою, якісною частиною українського суспільства, патріотично налаштованою на мир і процвітання рідної країни й загалом усіх слов'ян. На жаль, багато рідновірів, які пішли першими добровольцями захищати Батьківщину, загинули в російсько-українській війні на Сході України.

Прикрим явищем у сучасному рідновірському русі є також інформаційні диверсії, які поширюють ідеологи глобалізму [Петрик В. та ін.: 2003]. Йдеться про різні сурогатні й альтернативні традиційному язичництву форми неорелігій – переважно штучно створені монотеїстичні вчення, що еkleктично увібрали в себе найрізноманітніші суміші та елементи, які дуже часто навіть не узгоджуються між собою (ню-ейдж, інглізм, рунвізм, різні форми нео- чи псевдоязичництва, засновані на фантазіях тих чи інших авторів, нових «пророків»). Саме через це ОРУ, як і інші європейські традиціоналісти, відмежовуються від псевдорелігійних форм ню-ейджу (з англ. New Age – «нова ера»). Нами розроблено компаративну типологічну таблицю, яка допоможе релігієзнавцям відрізнити ці рухи [Лозко Г., 2015, с. 101– 102].

Рідна віра в XXI ст. як альтернатива глобалізму набуває популярності в багатьох країнах Європи і світу: Англії, Бельгії, Греції, Італії, Нідерландах, Німеччині, Норвегії, Фінляндії, Франції, а також серед різних європейських діаспор США, Канади та ін. В 1998 р. у Литві завдяки зусиллям етнологу Йонаса Трінкунаса засновано Світовий Конгрес Етнічних релігій (англ. WCER, згодом перейменований на Європейський Конгрес Етнічних релігій – англ. ECER) [ECER].

Тут зазначимо лише, що традиційну рідну віру, яка відроджується, не доречно називати «неоязичництвом», бо вона не є новим винаходом, але є науковою й практичною спробою відновити духовні смисли й практики давньої рідної традиції. Вже на самих початках свого існування ЄКЕР відмовився від вживання терміну *раган*, який у деяких слов'янських мовах є образливим; ЄКЕР віддає перевагу семантично нейтральним термінам: етнічна релігія, *heathenism*. Громади слов'ян-рідновірів існують у Білорусі, Болгарії, Польщі, Сербії, Словенії, Словаччині, Росії, Україні, Чехії, Хорватії. У 2003 р. в Києві (Україна) для спілкування слов'ян-рідновірів засновано Родове Слов'янське віче, яке щороку проводить спільні слов'янські обряди вшанування предків, мистецькі фестивалі, а також науково-богословські конференції за олімпійським принципом у різних слов'янських країнах [Лозко Г., 2016]. Переважно всі слов'яни, навіть не домовляючись, назвали свою релігію рідною вірою, що може свідчити про точне розуміння слов'янами глибинної сутності віри предків. Рідновіри Словенії називають себе «староверцями». У деяких європейських країнах ще існує релігійна дискримінація рідновірів (Білорусь, Греція, Росія, Україна) не лише з боку панівних церков і костелів, а й у навчальних закладах та місцях праці рідновірів, що в ХХІ ст. вже є неприпустимим пережитком і потребує юридичного захисту та міжнародної підтримки.

Нова стратегія всеслов'янської взаємодії має ґрунтуватися на взаємній повазі, толерантності, братній любові, до якої нас закликали видатні слов'янські мислителі, поети, митці. Маємо сприяти кращому пізнанню всіма слов'янами своєї історії, культури, мистецтва. Треба зробити слов'янство престижним, притягальним, самобутнім явищем культури, яке своєю природною красою буде приваблювати молоде покоління наших нащадків. Як писав П. Забой-Гостінський: «Не треба нам ганятися за чужими ведами і чужим мистецтвом. Гляньте! Маємо вдома невичерпні поклади народного знання і мистецтва. Коли ж з'явиться той Ломидерево, який з допомогою Жар-птиці (*Knofartaka*) винесе ці скарби на світло денне?» [Лозко Г., 2018, с. 281].

Висновки

Сучасний європейський етнорелігійний рух є історичним фактом і наочним свідченням етнокультурних процесів, що вже проявилися в європейському суспільстві на противагу глобальним процесам нівеляції культурних відмінностей. Численні факти свідчать, що ідея відновлення рідних етнорелігійних традицій має свою перспективу як потужний засіб збереження слов'янської етнокультурної ідентичності.

Перспективи подальшого дослідження етнорелігій: філософсько-світоглядні основи відродження віри предків слов'ян, у якій містяться

глибинні, ще не вичерпані запаси слов'янської енергії, сподіваємося розкрити у наступних наших статтях.

Ідеологічна стратегія держав у релігійному напрямі має спрямуватися на підтримку автохтонних, автентичних традиційних релігій, які природно й гармонійно узгоджуються з власними етносами у своїх країнах і утверджуються засобами рідних мов, народного мистецтва та морально-звичаєвих устоїв.

Література

Генон Р.: *Заметки об унициацни*. Dostupno iz: [<http://luxaur.narod.ru/biblio/2/tr/genon06.htm>] (Russ.).

Генон Р. 1991: *Кризис современного мира*. М.: Арктогея. – 160 с. (Russ.).

Evola, J. *The Instruments of the Occult War (People and Ruin)*. Dostupno iz: [<https://www.counter-currents.com/2013/03/the-tools-of-the-occult-war/>]. (Russ.).

Evola, J. 1994: *The Pagan imperialism*. Moscow: Arktogaia. – 168 с. ISBN 5-85928-008-4. (Russ.).

ECER: *European Congress of Ethnic Religions*. Dostupno iz: [<https://ecer-org.eu/>]. (Engl.).

Zaboj-Hostinský P. 1871: *Stará vieronauka slovenská*. Pešť. (Slovac.).

Łozko, H. 1997: *Rodzima wiara ukraińska (Native faith of Ukraine)*. Wrocław, Poland: Toporzel. – 126 s. ISBN 83-85559-26-4. (Pol.).

Lozko, H. 2006: *European ethnic and religious renaissance: the origins, nature, perspectives (based on the revival of ethnic religions in European countries)*. Kyiv. – 424 с. ISBN 966-7208-34-6. (Ukr.).

Лозко Г. 2015: *Автентичні етнорелігії і проблеми типології нових релігійних рухів*. In: Вісник Черкаського університету. Серія: Філософія. – №31 (364). 2015. – С. 96 – 106. ISSN 2076-5894. (Ukr.).

Лозко Г. 2016: *Історія "Родового Слов'янського віча" (2003 – 2015)*. In: Наукові праці: науково-методичний журнал. – Випуск 262. Т.274, Історія: – Миколаїв: Вид-во ЧДУ імені Петра Могили, 2016. С. 17– 24; ISSN 2311-1674. (Ukr.).

Лозко Г. 2017: *Революція світогляду в концепції "Задруги" Яна Стахнюка*. In: Наукові праці: науково-методичний журнал. – Випуск 280. – Т. 292. Історія. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ імені Петра Могили, 2017. – С.44–48. ISSN 2311-1674. (Ukr.).

Лозко Г. 2017: *Орденська модель українського ренесансу в етнофілософії Володимира Шаяна*. In: Наукові праці: науково-методичний журнал. – Випуск 288. – Т. 300. Філософія. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ імені Петра Могили, 2017. – С.10–14. ISSN 2414-0279 . (Ukr.).

Лозко Г. 2018.: *Орден Бога Сонця: історія та метафізика*. Тернопіль: Мандрівець. – 328 с. ISBN 978-966-944-071-6. (Ukr.).

ОРУ: Об'єднання рідновірів України. Dostupno iz: [<http://oru.org.ua/>]. (Ukr.).

Петрик В., Сьомін С., Ліхтерштейн Є., Гринько В., Остроухов В. *Нетрадиційні та містичні культу України*. Київ, 2003.– 336 с. ISBN 966-96220-1-8. (Ukr.).

Stachniuk J. 1997: *Chrzescijanstwo a ludzkost*. Wroclaw, 1997. – 228 s. ISBN 83-85559- 25-6. (Pol.).

Stachniuk J. 2006: *Droga rewolucji kulturowej w Polsce*. Wroclaw, 2006. – 160 s. ISBN 83-85559-28-0. (Pol.).

The Order. *Religious and philosophical thought*. – Nr. 3. – 1950. (English).

Фейербах Л. *Лекции о сущности религии*. Dostupno iz: [<http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000572/>](Russ.).

Шаян В. 1987: *Віра Предків Наших*. Гамільтон, Канада. – 1987. – 894 с. (Ukr.).

Шаян В. 2018: *Віра Предків наших: вибрані твори*. Передмова, упор., комент. та заг. ред. проф. Г.С. Лозко. Київ, 2018. – 400 с. ISBN 978-966-1635-35-6. (Ukr.).

Potrzebowski S. 2016: *Słowianski ruch Zadruga*. Szczecin: Trigław, Szczecin 2016. ISBN 978-83-62586-96-7.(Pol.).

Wacyk A. 1991: *Mit polski Zadruga*. – Wrocław, 1991. (Pol.).

Wacyk A. 1996: *Na pohybel katolictwu Zadruga*. – Wrocław, 1994. ISBN 83-85559-11-6. (Pol.).

Wacyk A. 2010: *Kultura bezdziejów. Rzecz o dziejowej degradacji narodu polskiego*, Antoni Wacyk. – Wrocław, 2010.– 230 s. ISBN 978-83-85559-34-4. (Pol.).

The topicality of Ethnic Religions in the Slavs in the XX - XXI Century

There was a natural movement of revival of native autochthonous traditions among the intellectuals of many European countries in the globalization period of the XX - XXI centuries. Representatives of this movement believe that self-preservation of national identities is possible only through native religious cultures created by natives and not imposed by world missionaries. In the religious philosophy branch, such movements are called "ethno-religious renaissance" or the revival of the native faith, and religions themselves are "ethno-religions", native faith, old faith or heathenism. We provide a brief historical overview of the main directions of revival of the native faith of the Slavs, introduce with its prominent representatives. We disclose the complex worldviews, legal and ethical conflicts that arise among the faithful in the modern world. Globalization is actually absorbing and neutralizing traditions. In contrast to traditionalism, it creates numerous surrogate forms of neo-religions, pseudo-religions, syncretic cults called New Age that distract people from their true native. The main focus of the author is on the Slavic and in particular on the Ukrainian historical and cultural material.

keywords: *traditionalism; ethnoreligion; native faith; heathenism; The Knightly Order of the Sun God; Volodymyr Shaian; neoreligion*

Slovjanski bogi

Martin Dokoupil

M.Dokoupil@email.cz, 798 13 Vrbátky 173, Vrbátky–Olomouc

Tutoj članok hoče prinesiti lučše znanje o slovjanskyh bogah v kontekstu indoevropejskyh bogov i mitov předhristijanskej ery. Piše o vsih poznanyh prirodnyh bogah i vezah medžu njimi.

ključne slova: slovjanski bogi; Perun; bogi i mity

Slovanští bohové

Tento článek se snaží uvést do většího povědomí slovanské bohy v kontextu na indoevropské bohy a mýty doby předkřesťanské. Uvádí všechna zjištěná přírodní božstva a vztahy mezi nimi.

klíčová slova: slovanští bohové; Perun; bohové a mýty

Lidé moderního typu jsou na Zemi už 302.000 let a k bohu se modlili odnepaměti. Uctívali kult přírody, přírodních sil, kult předků, obětovali bohu, obětovali i lidské obětiny. S postupujícím křesťanstvím a christianizací nabylo náboženství v Evropě jiný ráz. Stejně která hinduisticko-budhistická víra má stejné kořeny, má i židovsko-křesťansko-muslimská tradice základ v abrahámovském, a tudíž mono-teistickém náboženství, věří však stále i v anděly, demony atd. O představách v záhrobí plném písku, tmy a utrpení se zmiňuje už nejstarší dochovaná literární památka na zeměkouli – Gilgameš, stará tisíce let. Inspirovala dokonce i Bibli (potopa světa, archa, holubice, stvoření lidí z kamenů či hlíny atd.), lze najít spousty paralel.

Pro staroindické a slovanské kultury, není typická jen indoevropská řeč, ale i vícehlaví bohové, obětování vdov či lidí na hranicích, spojení vody se záhrobím (Ganga/pohřbívání Slovanů za vodotečemi), spalování nebožtíků. Staří Evropané a Indové měli možná i podobné představy o podobě světa a jeho stvoření, ostatně pocházejí z jedné kulturní větve, ale jedna se rozprostřela dál na západní cíp Eurasie, to jest do Evropy a druhá na indický výběžek z Asie, to jest do Indie. A jaké bohy Slované uctívali?

Mokoš (též **Mokuša**) – bohyně života, sexuality, ženského lůna a vláhy.

Radegast (též **Radegost**, **Radigast**) – bůh pohostinství, jméno měl od slov „rád hosty“.

Rod a **Rožanice** tvořili skupinku **Rodjenice** – uctívání „rodu, života, sexuality, úrody“.

Rugievit – trochu nižší bůh.

Lada – bohyně, patrně trochu nižší umístění v panteonu bohů.

Jarovit (též **Gerovit**) – bůh ročního cyklu.

Perun (též **Perperuna**, **Peperuna**, **Porun**) - hlavní bůh, bůh vládce hromu a blesku, jméno měl od „práti“. V ruce držel kladivo, byl mu zasvěcen strom dub.

Porenut – návaznost na **Peruna**.

Porevit – návaznost na **Peruna**.

Pripegala – návaznost na **Peruna**.

Prove – bůh pravdy, jméno od „prav“.

Bělbog (**Bielbog**, **Bělboh**) – dobrý, bílý, kladný bůh, bůh dobra, viz opak **Černbog**.

Triglav – trojhlavý bůh, snad moudrosti.

Trojan – obdoba **Triglava**.

Dažbog (též **Dabog**, **Dajbog**) – byl to syn **Svaroga**.

Černohlav – bůh s „černou hlavou“, trochu nižší postavení v panteonu.

Černbog (**Černoboh**) – zlý, černý, záporný bůh, bůh zla, viz opak **Bělbog**.

Veles (též **Vels**, **Volos**) – jeden z hlavních bohů.

Simargl – trochu nižší bůh.

Sreća – trochu nižší bůh.

Stribog – trochu nižší bůh.

Svantovít – trochu nižší bůh.

Svarog – bůh, otec **Svarožiče** a **Dažboga**, jeden z hlavních bohů, snad od „svár-bog“ – bůh sváru.

Svarožič – bůh, syn **Svaroga**, snaží nahradit a vytěsnit otce.

Živa (též **Siva**) – bohyně života, sexuality, přírody, ženský symbol.

Ĥors (též **Ĥers**, **Ĥrs**) – jeden z hlavních bohů (také **Chors**, **Chers**, **Chrs**).

Turupit – částečně převzat od severských národů s podobným významem.

běs – zlý démon.

gryf a **senmurv** – mytická zvířata.

Literatura

PROFANT Martin, PROFANTOVÁ Nad'a (2000) *Encyklopedie slovanských bohů a mýtů*, Libri, Praha, ISBN 80-7277-011-X.

www.wikipedia.cz – obecné informace

řada edice *Encyklopedie mytologie (indické, germánské a severské, řecké, keltské, starověké Předního východu, Říma a Apeninského poloostrova, starověkého Egypta, Dálného východu, předkolumbovské atd.)*

Slavic gods

This article seeks to raise awareness of the Slavic gods in the context of the Indo-European gods and myths of the pre-Christian era. It lists all found natural deities and relationships between them

keywords: *Slavic gods, Perun, gods and myths*

Medžuslovjanske podtexty do filma Kolovana ptica

Vojtěch Merunka i Michał Swat

vmerunka@gmail.com, wlpelasank@gmail.com

Tekst članka sut podteksty do filma Kolorovana ptica (direktor i režiser Václav Marhoul, 2019) přeložene do medžuslovjanskogo jezyka.

ključne slova: *Kolorovana Ptica (film Václava Marhoula, 2019); podteksty filma; medžuslovjansky jezyk*

MARTA

MARTA

To je tvoja vina.

MARTA

Ne možeš sam hoditi iz doma.

MLADĚC

Da, tetičko.

MARTA

*Potom je izčisti.
Nečista obuvka – to jest
polovina člověka.*

MLADĚC

*Prihodite mně brati do doma.
(napis na větrnom platnu lodice)*

MARTA

Jedi uže.

MARTA

Jesi tu toliko na kratko vrěme.

MLADĚC

*Ja idu do doma!
Ja hoću do doma!*

SELJANINI

SELJANINI

Kravy by nam očaroval...
I takože vodu otravil...
Oni prizyvajut zle duchy...
Znaje zuby počitati...
Trěba jeho ubiti...
Zatopiti...
Taki ne znajut plavati...
Lučše jeho upaliti...
Je to djavoljsko sěme...

OLGA

Oči črnogo demona.
Zaprěgani s djavolom.
Mogut privabiti smrt.

OLGA

Da.
On je vampir.

OLGA

Kupuju jeho.

OLGA

OLGA

Drugi raz se budeš lučše siliti.

OLGA

Dobrotno to poměšaj.

OLGA

Nečisty duh bude se krve napil.
Potom svoj svojego naide.
Zla moč přeměni se do črnogo blata.

MLYNAR

MLYNAR

Bude toliko donositi zlo!
Psja krv!

ŽENA MLYNARA

Toj naš uže odišel.

ŽENA MLYNARA

Prubuj ju nositi.

MLYNAR

Kurvo! Suko!
Čto – do něgo – iměješ?
Kurvo!
Hotěla by jesi drugo čedo, čto?
Kurvo! Kurvo! Suko!
Začto tako žuriš?
Čto?
Kurvo! Suko!
Jesm za tebe stary, čto?
Suko! Kurvo!

MLYNAR

Gospode Isuse, děkujemo Tobě za
Tvoju dobrotu i vrěme,
kogda se za nas staraješ.
Amen.

RABOTNIK, ŽENA MLYNARA

Amen.

MLYNAR

Ty svinjo!

MLYNAR

Hočeš li jebati moju ženu, čto?
Svinjo...

MLYNAR

Svinjo!

MLYNAR

Nyně uže na nju ne budeš žuriti!
Mrzavče!

MLYNAR

Von!

MLYNAR

Kurvo! Kurvo!
Suko!

LEH I LUDMILA

LEH

Jesi li Cigan?

LEH
Uměješ li znak kresta?

LEH
Dobro.

LEH
Daj to vyšeje!
Nad sebe!

LEH
Ej, pačane!
Idi tudu!

LEH
To jest protiv zlym duham.

LEH
Tu ostaneš!

LEH
Uvěreno jih nekoliko razprodamo, čto?

ŽENY NA TRAVĚ
Ty hočeš jebati naše dětěta?
Čto? Ty pizdo jebogladna!
Svinjo projebana!
Suko nečista!
Tuto tobě ne odide, ty pizdo posrana!

ŽENY NA TRAVĚ
Tuto budeš ljubiti, ty pizdo!
Tako!
Tako imaješ!

HANS
MLADĚC
*Ne boji se, konjičku.
Ja se o tebe budu starati.*

DRŽITELJ KONJA
Kde jesi go našel?

DRŽITELJ KONJA
Neměšaj!

PARTIZANSKY NAČELNIK
Frici to budut čěniti.

PARTIZANSKY NAČELNIK
Tuto sělo je nam trěba.

LEJTENANT LUFTWAFFE
Da? I čto jest?

DRŽITELJ KONJA
*Imajemo za vas... jednogo jevreja.
My jego stignuli v lěsu.*

LEJTENANT LUFTWAFFE
Trěbujy dobrovoljca!

DUHOVNIK I GARBOS
MALY MLADĚC NA ULICI
Uže vezut slědeče!

GORLIVY MUŽ NA ULICI	DUHOVNIK
Gnusna svinjo! Svinjo! Svinjo! Gybni! Svinjo! Svinjo!	Jest to gorše.
	GARBOS
JEVREJSKY MUŽ	To je mně žalostno.
Svinjo...	DUHOVNIK
OFICER SS	Blгодарju Tobě za tvoje předloženje.
<i>Odkydajte jego!</i>	DUHOVNIK
DUHOVNIK	Naš Gospod bude Tvoju blagomilost nagraditi.
Isus bral na sebe vse grěhy mira, Aby nas smrtju svojeju izkupil i v věky spasil. Potom vazšel na nebesa sěděti na- pravo od Boga Otca.	DUHOVNIK
	Budeš to tu ljubiti.
	GARBOS
DUHOVNIK	To znači, že jesi na putu do doma?
Trpěl od mnogyh ljudij. Ravno kako ty.	GARBOS
DUHOVNIK	I kde to jest?
	GARBOS
Věruju tobě. Věrojatno to dnes osvojiš.	Jedi. Trěbuješ posiliti.
DUHOVNIK	DUHOVNIK
<i>V imeni Otca, Syna i Duha Svetogo. Amen.</i>	Beru tri.
GARBOS	DUHOVNIK
Otče? Mogu li dalje?	Hoču, aby mladěc iznovo hodil do hrama.
GARBOS	GARBOS
Tiho! Dost! Dost! Otče...	Myslju, že...

DUHOVNIK
Ty takože jesi dolgo vrēme
ne byl na svetoj izpovēdi.
GARBOS
Na mēsto!
GARBOS
Budeš molčeti.
GARBOS
Ili tē ubiju.
GARBOS
Budemo se vidēti...
DUHOVNIK
Molimo se.
DUHOVNIK
Raduju se,
že se tako dobro za njego staraješ.
GARBOS
Otče...
DUHOVNIK
Vsaky večer jemu čitaj iz Biblije...
DUHOVNIK
I sobē takože...
GARBOS
Ja tebe upozoril.

GARBOS
Kde jesi to vozměl?!
Tak govori!
Kde jesi to vozměl?!
DRUGY DUHOVNIK
Ja uže o tobē slyšel.
LABINA
LABINA
Jesi iměl ščestje.
LABINA
Odkudu jesi došel?
LABINA
Jesi li němý?
LABINA
Možeš tu ostati. Ako li hočeš.
LABINA
Zatvori dvēr.
LABINA
Pristupaj k mně.
LABINA
Pocěluj moje nogy.
LABINA
Mysliš, že to ne znaju sobē odrězati?

LABINA

Jesi bezpotřebny.

MITJKA

OFICER WEHRMACHTA

*Malo časa na to!
Von s tym vozom!
Nyně!*

SELJANINI

Němci! Kozaki!

NAČELNIK KOZAKOV

Von! Von!

GAVRILA

Ty ne jesi odtudu, že?

GAVRILA

Kde sut tvoji roditelji?

GAVRILA

Itak, sirota...

GAVRILA

*Vojnovy sirota.
Zatom bude ostati s nami.*

GAVRILA

Nosi se předobro.

GAVRILA

*Partija jest kako železničny vlak.
I tovaryš Stalin jest vlakovy mašinist.
Razuměješ?*

GAVRILA

Jest li to tako?

KOMANDER

Čto jest? Čto se slučilo?

Tako...

Ne bylo li jasno v prikazu?!

*Ne oddaljati se, pizdoju,
iz lagera ni na krok?!*

*Ne kontaktovati se
s městnymi ljudimi?!*

GLAS

Osoblivo s jihnymi ženami...

KOMANDER

Tiho!

Prizvite doktora!

Nyně!

Ostatok... odhodite!

MITJKA

Pamětaj to.

Oko za oko. Zub za zub.

GAVRILA

Postupaj kako komunist.

MITJKA

Potom.

MITJKA

Idemo.

NIKODEM I JOSKA	O TEC
PRĚDSĚDNIK KOMISIJE	<i>Zajutra idemo.</i>
Ime?	O TEC
PRĚDSĚDNIK KOMISIJE	<i>Nedobra?</i>
Město rodzenja? Denj?	O TEC
TRGOVEC	<i>Imaju malo solji, ako li hočeš.</i>
Hotěl si to staščiti, čto?	O TEC
TRGOVEC	<i>Kogda budeme v domu, potom budu tobě kupovati něčto dobro na tebe, čto?</i>
Ne rozuměješ li, ty nečisty jevreju? Čto?	O TEC
TRGOVEC	<i>Mama nas věrojatno čekaje...</i>
Takym jest najbolje za trnovym železom!	O TEC
PRĚDSĚDNIK KOMISIJE	<i>Znaješ...</i>
Tu čekaj!	<i>My mysleli, že tamo tobě bude bezpečno...</i>
O TEC	<i>Ne mogli jesmo...</i>
<i>Budu variti kapustovicu. Taku, ktoru ljubiš. Pamětaješ?</i>	<i>Ne bylo možno inače...</i>
O TEC	O TEC
<i>Znaju, že to ne jest mnogo. Ale ne dobyl jesm ničto lěpše.</i>	<i>Čekaj!</i>
	O TEC
	<i>Prinajmenje li pamětaješ...</i>
	O TEC
	<i>...kako se imenuješ?</i>

Interslavic subtitles for the movie Painted Bird

This article contains subtitles from the film Colored Bird translated to Interslavic.

keywords: *Painted Bird (movie by Václav Marhoul, 2019); subtitles; Interslavic*

Pěsnja Dušo moja do filma Kolorovana ptica

Petr Ostrouchov (muzika), Tomáš Hanák (tekst)
Vojtěch Merunka (překlad do medžuslovjenskogo)

posta@slovane.org

Tekst v medžuslovjanskem jeziku i melodija pěsnje «Dušo moja» komponovane do filma Kolorovana Ptica.

klučne slova: filmova pěsnja; Kolorovana Ptica; Dušo Moja

The musical score is written in treble clef, 4/4 time, and the key signature has one sharp (F#). The chords are: Em, B, B7, Em, Am, D, G, B7, Em, B, and Em.

Staff 1: Em B B7
Staff 2: Em Am D
Staff 3: G B7 Em B
Staff 4: Em

DUŠO MOJA

Dušo moja, dušo moja, ja ne mogu spati,
Kogda vidžu tvoju jupku, kladivo mně mlati.

Ej hej, ej hej, ja ne mogu spati.
Ej hej, ej hej, kladivo mně mlati!

pripěvanje

Jesm strašno umorjeny,
život odtěkaje,
i človeka zapuščaje.

Dušo moja, dušo moja, těsnino ty temna,
najlěpějšim městom strěči, budeš mně prijemna.

Ej hej, ej hej, těsnino ty temna.
Ej hej, ej hej, budeš mně prijemna!

pripěvanje

...

Dušo moja, dušo moja, mně pripomoži,
kako zavěs spusti jupku, povlak mojmu noži.

Ej hej, ej hej, mně pripomoži.
Ej hej, ej hej, povlak mojmu noži!

pripěvanje

...

Dušo moja, dušo moja, iznovo tu stoju,
stradanja i glad odišli, smrti se ne boju.

Ej hej, ej hej, iznovo tu stoju.
Ej hej, ej hej, smrti se ne boju!

koncovo pripěvanje

Glavu Fricu odrěžaju,
tobě dušo dam.

Svědkom svadbenym on bude nam.

Movie song *Oh my soul* by Petr Ostrouchov (tune), Tomáš Hanák (text), and Vojtěch Merunka (translation to InterSlavic)

Lyrics in the interSlavic language and the tune of the song «Oh my soul» composed for the film Painted Bird.

keywords: movie song; Painted Bird; Oh My Soul

erratum – Moderno glagoljičko pravopisanje, in Slovjani.info, 2018, 3(2), pages 21–38

Michał Swat

medžuslovjanska komisija, wlkpelasank@gmail.com

V zapis vòšli male grěšky i nejasnosti hvala problemam s formatom glagolice v časopisě, popravkam i upotrěbjenju hrvatskogo fonta uglatoj glagolice v redakciji časopisa:

- str. 21 "amo nemnogym ljudjam" -> "samo nemnogym ljudjam"
- str. 27 "Prědloženje korišenja" -> "Prědloženje korišćenja"
- str.27 jus sò hvostom "€" = znak nosovosti, napr. Ѣ + € = ĭ, Ѣ+€ = ŭ(to jest shodno s teoretičnuju originalnuju funkciju bukvy €, tako možljivo jest zapisyvati i zvuky u něktoryh slovjanskih dialektov), ekvivalent "ja" jest uglato a "ǰ"
- str. 29 rávno i tradicijno myslite "Ѣ" i latinsko myslite "m" jest dopušćeno
- str. 29, 27, 26 hrvatsky štapić "j" može byti upotrěbjany jedino kako ekvivalent tvrdogo znaka "ǰ"(ne upotrěbjati kako "j")
- str. 31 obyčny, nemelodičny akcent(kako v poljskom i ruskom) jest označany apostrofom(')
- str. 32, 30 slědujúci pravopis crkòvoslovjansky i rázvoj bukvy kirilice, ižicu "Ѣ" možljivo takože upotrěbjati kako ekvivalent problematičnogo zvuka /w/, kako napr.
"ŷ" v bělarusskom
- str. 36 ѡ+ѣ+ѣ+ѣ → ѡ+ѣ+ѣ+ѣ

Okružla Kursivna Glagolica

Michał Swat

wlcpelasank@gmail.com

Avtor predstavja ulěpšeny sposob bystrogo, ručnogo pisanja okrugloj glagolicej, obgovarja problemy svezane s ručnym pisanjem glagolicej tutdenj i dava razvezanja, dělaje kratky přeglěd glagoličskych bukv i jih variantov v historiji i maly přeglěd vzajemnoj razumlivosti srěd variantov, vključajuci v to hrvatskú vuĝlastú glagolicu i kursivnu, glagolicu iz Bašky i okruglu glagolicu. V konci predstavja glagoličsky zapis na priměr.

ključne slova: glagolica, ručno pisanje, kursiva, brzo pisanje, obla, okružla, vuĝgasta, prisbosobjenje

Po představjenji propozicije Novogo Glagoličskogo Pravopisanja¹ – sistema na zapis zvukov tutdennyh slovjanskyh jazykov s pomoćju glagoličskoj azbuky – ja hćem predstaviti předloženje kako možlivo je pisati glagolicej bezpřeryvno (znači bez podviganja pera nad papěr) i menje pomalo.

Za čto drugy sistem?

Glagolica jest mnogo osoblivo pismo, nepodobno nikakovym evropskym pismam i pisanje njim jest čěsto vyše pomalo od pisanja latinicej ili kirilicej – glagolica ima mnogo raznyh kružkov, složenyh znakov i tako dalje. Može byti i za to glagolica javila se jako pismo menje praktično, vsakodnevno a vyše liturgično i oficialno – tako bylo i na zemjah Hrvatiye, kde upotřebjali liturgične glagoličske knigi ješče do XX stolětja.²

Takože kto tutdenj proboval pisati glagolicej znaje, čo glagolica jest pismo mnogo komplikovano i menje praktično k ručnomu pisanju.

Někto može i rěkti, čo tvorjenje drugogo sistema jest nepotrěbno – kako otvaranje otvorjenyh dveri. Jest «*hrvatska rukopisna (kursivna/brzopisna) glagoljica*» - za čto ne upotřebjati jej? Vot, představjenje slabosti i přednosti sistema «*kursivnoj okrugloj glagolice*» a takože «*hrvatskoj uĝlatoj kursivnoj glagoljice*».

¹«Moderno Glagoljičsko Pravopisanje», *Slovjani.info* 2018(2)

²*Bukvar staroslovenskoga jezika glagolskimi pismeni za citanje crkvenih knjig*, Berčić, Ivan, svěćennik, U zlatnom Pragu, Tisk sinov Bogumila Haase, 1860, str. 59; Encyclopaedia Britannica <https://www.britannica.com/topic/Glagolitic-alphabet> avtor: Waynes Browne, Cornell University

- Hrvatska kursivna glagolica evoluovala iz hrvatskoj vuĝlastoj glagolice, i ona izgledala inaĉe od originalnoj okrugloj («obloj») glagolice. Za to neĝktere znaky imajuĝ mnogo razny izgled i ĉloveku znajuĉemu okruglu glagolicu ĉitanje jest teŝejše.³
- Osnova okrugloj kursivnoj glagolice jest v staroj, okrugloj glagolice. Vsake znaky suĝ tako pisane daby byli najvyše podobne k nej i hvala tomu podobenstvu ĉitanje jest legĉejše.
- Hrvatska kursivna glagolica evoluovala dolgo i ima bukvy ktore přemnego razliĉajuĝ se od originalnoj glagolice, napr. u(uk), ĉ(ĉrv) i tako dalje. Ne jest moŝno domysliti se ĝ jih znaĉenja – tręba uĉiti se ĝ jih oddęlno.⁴
- V okrugloj kursivnoj glagolici jest moŝljivo domysliti se znaĉenja znakov.
- Evolucija hrvatskoj kursivnoj glagolice zakonĉila se okolo XIX stolęĝta⁵ i jest vęrodostojno vyše prisbosobjena k pisanju ptiĉjim perom⁶ – ptiĉje pero piše kratkymi linijami i ne jest moŝljivo pisati njim dolgo: tręba je namoĉiti v ĉrnile. Za to mnoge bukvy iz hrvatskoj kursivnoj gl. potrebujuĝ pisanja mnogyh kratkyh linij, i to zajmaje ĉas.
- Okrugla kursivna glagolica jest prisposobjena k pisanju modernym perom, olovkoju i drugymi. Vse bukvy jest moŝljivo napisati jednoju, dolgoju linijeju a bukvy sjedinjati s soboju: itak jednoju linijeju moŝljivo jest pisati ĉele slovesa. I tręba menje ĉasa na pisanje.
- Hrvatska kursivna gl. jest malo sistemativizovana – vsaka bukva moŝe imęti razliĉne, nepodobne versije⁷
- Okrugla kursivna glagolica jest vyše sistemativizovana
- Najvyše teŝky problem hrvatskoj kursivnoj glagolice: ne ima bukvy i zvukovy iz prvobytnoj glagolice (napr. ne ima Myslite, v zamęn za obadva jery jest «štapiĉ») – za to pisanje mnogymi slovjanskymi językami ili starocrkvnoslovjanskym jest ili teŝko ili nemoŝljivo.
- Okrugla kursivna glagolica ima vse znaky iz prvobytnoj glagolice (napr. maly jus, veliky jus, iziĉa i navet «vuĝlato az»), zajedno

Ine přednosti okrugloj kursivnoj glagolice:

³ Ĝledajte napr. na *Razvod istarski*, kopiju zapisa iz XIV stolęĝta ili *Vinodolski zakonik*, kopiju zapisa iz XIII stolęĝta

⁴ *Bukvar staroslovenskoga jezika...* str. 58-59

⁵ Zajmliva snimka iz Wikimedia Commons: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Omi%C5%A1alj_Baptismal_Register.png 24-07-2019

⁶ Prve dolgopišuĉe nalivne pera byli izmysljene okolo poĉętka XIX st. <https://www.britannica.com/technology/pen-writing-implement> 24-07-2019

⁷ *Bukvar staroslovenskoga jezika...* str. 58-59;

- stroj pisanja na okrugloj kursivnoj glagolici byl izrabotyvany s pomoćju razliĉnyh versij glagolice: okrugloj glagolice, hrvatskoj vuĝlastoj i kursivnoj glagolic, bulgarskoj glagolice. Za to zadržava v sobě naslědstvo iz vsih ĉesti Slovjanskoj
- v okrugloj kursivnoj glagolici jest takoŹe moŹljivo tvoriti ligatury, tako kako v hrvatskoj glagolici
- pisanje okrugloju kursivnoju glagoliceju jest menje dolgo i za to dēlaje glagolicu vyše komfortnym i praktiĉnym a menje komplikovany sistemom pisma
- okrugla kursivna glagolica jest prisbosobjena takoŹe k pisanju sistemom «novogo glagoliĉskogo pravopisanja»

NiŹe slědući spis ima 46 glagoliĉskyh bukv + jih varianty. Varianty pokazujut drugu moŹnost pisanja bukvy, napr. naĉinajući niŹe ili pišući s vrhu; variant menje komplikovany i variant vyše komplikovany.

Prva kolona ima bukvy iz okrugloj glagolice. Vtora ima bukvy iz hrvatskoj vuĝlastoj glagolice ili iz glagolice iz Dosky iz Bašky(*bašćanska ploĉa*). V ĉetvrtoj koloně sūt objavjenje ješĉe něktore druge varianty bukvy – napr. iz hrvatskoj glagolice kursivnoj ili iz drugih rukopisov.⁸ Ne vse varianty bukv sūt izpisane, za to ĉo mnoge bukvy sūt podobne i ĉěj toho ĉlenka ne jest sravnjenje vsih variantov glagoliĉskyh bukv, ale jedino něktoryh. Tri toĉky oznaĉajut, ĉo takoj bukvy ne bylo v tom variantě glagolice.

V najstarših variantah glagolice vse bukvy pisali ravnoj velikosti i na jednoj vysokosti, no v mladějših variantah to izmēnilo se.⁹ Tako jest i tu - pišući bukvy trēba gļedati na liniju – jedne bukvy pišemo na liniji, druge idut niŹe linije ili i pod liniju. Hvala tomu jest legše pisati vse zajedno.

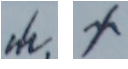
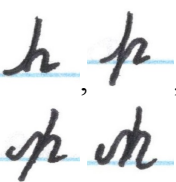

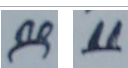

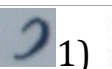

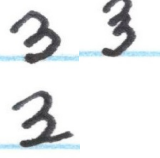

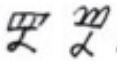
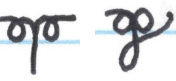
⁸ Bukvy okrugloj glagolice:

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Round_Glagolitic_letters avtor:

MacedonianBoy, licencija CC BY-SA 3.0; Bukvy hrvatskoj vuĝlastoj glagolice i iz Bašky:

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Angular_Glagolitic_letters avtor: dnik, licencija: [CC BY-SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/) 2019-07-24

⁹ Gļedajte napr. Greblov kvarezimal XV st., Vinodolski zakonik XIII st. i Kloĉev glagoljaš(Glagolita Clozianus) poĉetok XI st.(napr. <https://glagoljica.hr/>, dēl «Rukopisi»), Zografske Evangelije(Codex Zographensis) X-XI st. i druge

Krúgla gl.	Hrvatska gl. /Baška	Nazva	Druge rody	Okrúgla kursivna
⳵		Azъ	 1)	
⳶		Buky	 2)	
⳷	⳷⳷ / ⳷⳶	Vědě	 1)	 10
⳸	⳸⳶ / ⳸⳷	Glagoli	 1)	 11
⳹	⳹⳶ / ⳹⳷	Dobro		
⳺	⳺	Estъ	 1) 2)	
⳻		Živěte		
⳼	⳼ / ...	Dzělo	 1)	 12
⳽		Zemlja		
⳾	⳾ / ...	I	 2)	 13
⳿	⳿ / ⳿	Iže		

10 Vtóry variant bukvy Vědě lěpje jest ne upotrěbjati – v čas nepomalogo, bystrogo pisanja, bukva ta može izglědati kako «u» i byti nejasna. Može takože tvoriti problem s ligaturami – tako kako Tvrdo.

11 Vtóry variant bukvy Glagoli lěpje jest ne upotrěbjati – može izglědati kako bukva I

12 Originalna glagolica ima Dzelo s krúgom v lěvo, a hrvatska takože variant s krúgom v drugu strānu. My přědpokladamo vtory, bliže hrvatsky variant, daby bukva ne izglědala podobno kako Ljudi ili Jat.

13 Prvy variant jest vyše legky k pisanju

		Djervъ		
		Kako		
		Ljudie		
	.../	Myslite		
...		Myslite latinsko		
		Našъ		
		Onъ		
		Pokoj		
		Rъci		
		Slovo		
		Tvъdo		
		Ukъ		
		Frъtъ		
		Xъgъ		

14 V Hrvati je bukva Djerv, hvala vlivam dialektov, směšala se s «j»

15 Variant Ljudie iz Kyjevskych stranic jest vyše legky k pisanju

16 My předpokladamo variant s okruglym, ne ostrym «M» daby ne izgledalo jako Ďerv

17 Vtory variant předpokladamo ne upotrěbjati – može izgledati jako Iže

18 Vtory variant Uk pišemo nad linijeju, ne tako jako On – tako jest za to, dabysmo izběgli od nedorazuměnj jako v ms. slovesah «kooperacija» ili «samoocěna»

19 V starših variantah glagolice Frt i Thita byli bliz jednakove(Kiev Missal)

Q O	/...	Отъ		
У	У	Šta/Šča		
У		Сі	 1)	
У	У	Črѣvъ	 1) 2)	 20
Ш		Ša		
Ѣ	.../ Ѣ Ѣ	Јеръ		
Ѣ		Јеръ		
А	А / А	Јаѣ		
А	.../...	[Jo]		
Р		Ju	 1)	
Є	.../...	[Eꙗь]		
Є		[Jęꙗь]		
Є	.../...	[Qꙗь]		
ѦЄ	.../...	[Jꙗꙗь]		
Ѧ	.../...	[Thita]		

20 Črv – bukva težka k pisanju i za to pridali jesmo takođe hrvatsky variant podobny k «y», ale lěpje jest go ne upotřebjati, jest mnogo nejasny. Takođe variant třetji izgleda kako hrvatsko kursivno «i»

	.../...	Ižica		
	.../...	[Ės s hvostom]		
	.../...	[Hl̇ṁ] ²¹		
	.../ 	Az trivuglasto		 ²²
		I tvrdo	23	
...	 4)	Štapić		

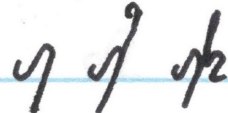

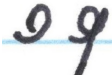

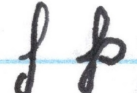

1) *Bukvar staroslovenskoga jezika glagolskimi pismeni za citanje crkvenih knji*, Berčić, Ivan, svećenik, U zlatnom Pragu, Tisk sinov Bogumila Haase, 1860, str. 58

2) gsp. Grozdana Franov Živković iz Zadra, sravnjenje na web-stranicu [www.croatianhistory.net: http://www.croatianhistory.net/etf/kurziv.html](http://www.croatianhistory.net/etf/kurziv.html) 2019-07-24

3) Kyjevske listy(Kiev Missal), priblizno X stolětje

4) Reimske evangelije(Reimski evanđelistar)

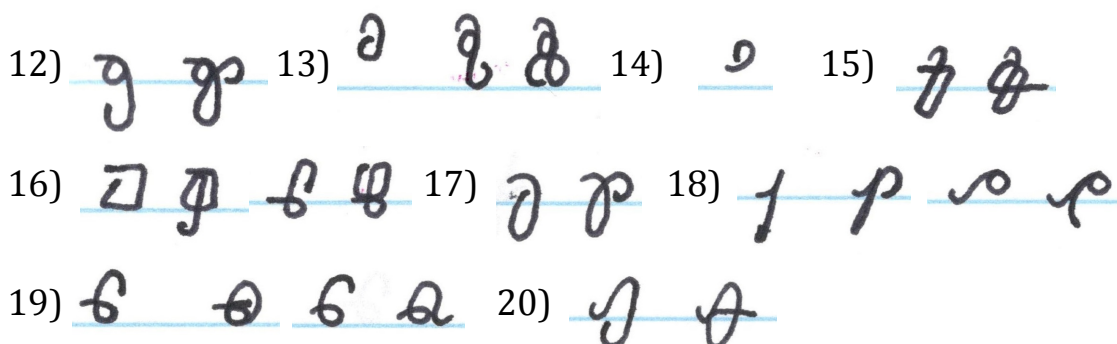
Kako pisati vysze komplikovane bukvy

- 1) 2) 3) 4)
- 5) 6)
- 7) 8) 9) 10) 11)

21 Ta nazva bukvy(Hòlm) je teoretična, jej ime ne jest znano: «The Glagolitic ‘spidery kh’ <Q>,its origin and relatives», Preprint, Sebastian Kempgen, University of Bamberg 2016.; V Novom Glagoličskom Pravopisanji bukva Holm ima funkciju čs-sk-uk-be «h».

22 V novom glagoličskom pravopisanji opcionalno upotřebjano kako «ja»

23 Ta nazva bukvy ne jest originalna – jej nazva v tom členu ide od funkciji v Novom Glagoličskom Pravopisanji, podobnoj kiriličskomu «tvrdomu znaku». V «obyčnoj» glagolici bukva =

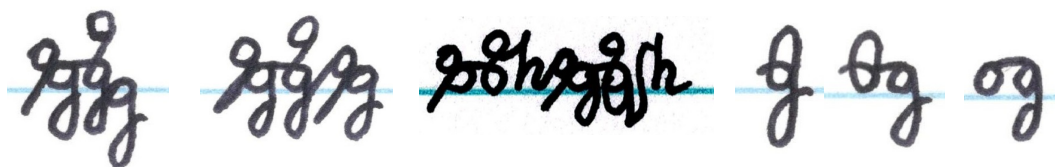
1) Az 2) Az trivuglasto 3) Buky 4) Ci 5) Črv 6) Dzelo 7) Her 8) Holm 9) Iže
 10) Ižica 11) J 12) J(tvrdo) 13) Jat 14) Jer 15) Jo 16) Jqs 17) Ju 18) Pokoj 19)
 Slovo 20) Zemlja

Ligatury

Ligatury byli mnogo obyčnye v glagolici i takože v kursivnoj okrugloj jest možljivo je upotřebjati. Možljivo jest tvoriti dvojnaky, triznaky i takože pětiznaky (kako v slovesě «glagolica») ili šestiznaky (kako v slovesě «goliti»). Jednakovo trěba i uvažati dabysmo my ne nadupotrěbjali ligatur - zamnogo nejasnyh ligatur može silno obnižati razumlivost. Dolge, komplikovane i nejasne ligatury lěpje ostaviti i pisati samo v dekorativnom pismě.

Razglědom na jasnost zapisa bukvy jest najlěpje sjedinjati «od lěvogo». To znači napr. imajúci bukvy «on» + «slovo» ne tvorimo ligatury, ale imajúci «slovo» + «on» tvorimo. Inače, bez pravila «od lěvogo» vse bŭde menje jasno, i jednu ligaturŭ možljivo bŭde čitati dvojako (so/os)

Pišúci dolge ligatury trěba dělati ostrážno - napr. sjedinjenje bukv «slovo» i «iže» s pomočjŭ vodoravnoj linije može byti nejasno: jedin člověk može je čitati kako «si» a drugy može čitati kako «sti». Za to vyše dobro jest pisati te bukvy tako daby ne pripominali ligatur - glědajte na slovo «jesi» v zapisě molitvy «Otče naš» niže na priměr.

Ligatury: «gologo» - menje razumlivo, «gologo» - vyše razumlivo, komplikovana ligatura «glagolica», «so», «sto», «to»

Hlěb naš vsakodenny²⁴ daj nam

o b l a d a n e . o d p u s t i n a m n a s e g r e h y .

dneš, i odpusti nam naše grěhy,

o d n e s z i o d p u s t i n a m n a s e g r e h y

tako kako my odpušćajemo

t a k o k a k o m y o d p u š ć a j e m o

našim grěšnikam.

o d n e s z i o d p u s t i n a m n a s e g r e h y .

I ne vvedi nas v pokušeńje,

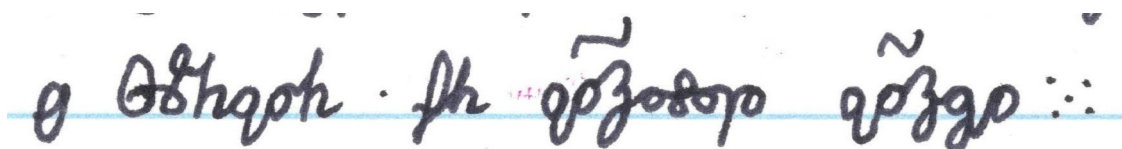
i n e v v e d i n a s v p o k u š e ň j e ,

ale izbavi nas od zlago.

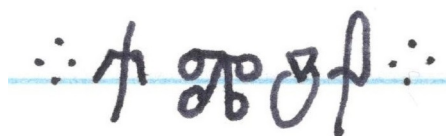
a l e i z b a v i n a s o d z l a g o .

Ibo Tvoje jest kråljevstvo i moć

24Pogrěška v zapisě: ѿдѣхъ ѿдѣхъ -> ѿдѣхъ ѿдѣхъ

i slava, na věky věkov.

AMIN

Round Cursive Glagolitic

Author presents an improved way of faster handwriting with round glagolitic script, discusses problems connected with glagolitic handwriting today and gives solutions, makes a short review of glagolitic letters and their variants during the history and also a small review of mutual understandability between variants, including croatian angular and cursive glagolitic, bulgarian glagolitic from Baška and round glagolitic. At the end gives an example of a written text.

keywords: *glagolitic script, handwriting, cursive, fast writing, round, round-shaped, angular, adaptation*